

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1902. Andra Kammaren. N:o 12.

Lördagen den 15 februari.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet, och leddes dervid kammarens förhandlingar af herr vice talmannen.

§ 1.

Herr vice talmannen anmälde till fortsatt handläggning statsutskottets utlåtande n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet; och föredrogs till en början *punkten 9*, angående ny aflöningsstat för vissa fångvårdsbetjente med mera.

Mom. a.

Godkändes.

Sedan utskottets under *mom. b* gjorda hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Johansson i Noraskog: Ehuru jag visserligen kunnat hafva anledning att yttra mig redan vid den nyss föredragna punkten a, i det att utskottet deri afstyrkt min motion i hvad den samma afsåg den nu antagna fångvårdsstaten, ansåg jag mig dock icke böra besvara kammaren dermed, helt enkelt därför att jag icke ansåg den staten i och för sig vara af så framstående vikt och betydelse, att man dervid borde försöka tillämpa alldeles nya grundsatser. Och då fångvårdsstaten i allmänhet är uppställd efter de gamla metoderna, skulle en förändring med afseende på den delen af nämnda stat, som nu varit i fråga, kommit att te sig litet underligt med hänsyn till hvad af Riksdagen förut i fråga om samma stat antagits. Man skulle väl kunna tänka sig, att det skulle hafva varit till fördel för vaktkonstaplar och deras vederlikar, att de kommit i åtnjutande af ålderstillägg i treårsperioder, så att de redan efter tre sådana perioder eller 9 år kommit till samma belopp, som de nu komma till först efter 10 år, hvilket antagligen i själfva verket skulle medfört en något ökad uppoffring för statsverket. Jag anser icke, att begynnelselönen i detta fall behöft inverka så mycket på frågan, men väl hade det blifvit en afgjord förbättring i lönevilkoren för dem, som kommit i åtnjutande af ålderstillägg tidigare, än hvad de nu kunna påräkna.

Då jag emellertid med min motion i främsta rummet afsåg att bringa frågan allvarligt på tal i Riksdagen, så skedde detta därför, att de grundsatser, som uttalas i den af mig åberopade reservationen vid statskontorets utlåtande, synas mig så pass tilltalande, att de mer än väl förtjena att bringas under Riksdagens ögon och under dess pröfning. Jag gjorde mig dock på förhand inga synnerligen stora förhoppningar om att de skulle vinna mycket afseende denna gång, enär jag alltför väl vet, att det icke är så godt för statsutskottet att, så att säga, genomtränga nya saker redan från första stund. De behöfva sin tid och ett temligen noggrant och genomgående studium. Men då jag i tredje eller sista punkten af min motion hemställde, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att vid blifvande lönereregleringar hänsyn måtte tagas till de framställda nya grundsatserna, så tänkte jag mig detta närmast med afseende på den lönerereglering, som af Kongl. Maj:t föreslagits i fråga om konsistorienotarierna, och detta under förutsättning, att statsutskottet möjligen icke hade anledning att godkänna vare sig Kongl. Maj:ts förslag eller något annat förslag uti ifrågavarande hänseende, i hvilket fall statsutskottet då skulle hafva vägen öppen att, med afseende på den nya lönestaten, fästa Kongl. Maj:ts särskilda uppmärksamhet på förhållandena jemväl i fråga om blifvande nya lönereregleringar, angående hvilka vi fått åtskilliga antydningar om, att för en kommande Riksdag torde komma att framläggas flera och omfattande sådana, med hänsyn till andra områden af vår administration.

Då emellertid utskottet, för att vara befriadt från bekymmer för denna motion, med afseende på de lönereregleringar, som vid årets riksdag förekomma, ansett sig böra redan nu afböja min hemställan om skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, har jag trott mig åtminstone böra säga några ord i anledning af ett yttrande i utskottets motivering. Utskottet säger nemligen, att det icke velat förneka, att det föreslagna nya aflöningsystemet möjligen i vissa fall kunde vara tillämpligt. »Men», säger utskottet vidare, »då Kongl. Maj:t icke läser underlåta att taga jemväl detta system under öfvervägande, innan förslag till reglering af andra stater för Riksdagen framläggas, anser utskottet sig icke kunna biträda motionärens förslag om skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t.» Det är nu icke utan, att jag hyser mina tvifvelsmål om huruvida Kongl. Maj:t i allmänhet bryr sig om en enskild motionärs förslag, åtminstone då det icke åtföljes af, om jag så får uttrycka mig, ett bättre förord, än hvad statsutskottet velat gifva mitt förslag i förevarande hänseende. Emellertid anser jag dock, att den rekommendation, utskottet i allt fall velat gifva de nya bestämmelserna, icke läser kunna gå spårlöst förbi vederbörande, då nya aflöningsstater komma på tapeten. Jag får för den skull upprigtigt förklara, att jag skall finna mig tillfredsstäld med hvad utskottet uti ifrågavarande hänseende antydt, och jag vill därför ej heller i frågans nuvarande läge besvara kammaren med något yrkande angående den föredragna punkten.

Herr Andersson i Vestra Nöbbelöf: Herr talman, mine her-
rer! Då motionären i denna fråga icke gjort något yrkande,
borde jag kanske helst låta bli att besvara den framställning han
gjort, men jag kan dock icke underlåta att nämna några ord.

Motionären förklarade sig vara tillfredställd med det uttalande,
utskottet gjort i föreliggande hänseende, då det säger, att det i
vissa fall möjligen kan komma i fråga, att Kongl. Maj:t kan taga
upp det system i fråga om aflöning, som motionären föreslagit.
Ja, detta kan naturligtvis förutsättas i vissa fall, men då motio-
nären pekat på en kategori, för hvilken i år ifrågasatts lönereg-
ling, vil jag nämna, att utskottet visst icke underlåtit att, då det
behandlade motionärens förslag, jemväl taga hänsyn till de ifråga-
varande personerna, nemligen konsistorienotarierna. Det är en-
ligt min mening icke rimligt att, såsom motionären och reservan-
ten inom statskontoret gjort, utgå derifrån, att begynnelselönen
för tjenstemän sättes lägre, än nu är fallet, men att deremot äl-
derstilläggen blifva flera, än som förut varit brukligt. Man kan
ju föreställa sig, att detta möjligen kunde gå för sig med afseende
på sådana tjänster, der tjensteinnehafvaren komme i besittning af
sin tjänst vid en tidigare ålder, men att i annat fall en tjenste-
innehafvare skulle taga emot sin tjänst med mindre begynnelselön
än hittills lärer väl ingen tänka sig kunna ske, då under nuva-
rande förhållanden förutom den lön, som är förenad med tjänsten,
Riksdagen beviljat dyrtidstillägg.

Hvad vidkommer konsistorienotarierna, har jag funnit, att de
nuvarande innehafvarne af dessa befattningar tillträdt sina tje-
nster vid respektive 44, 45, 44, 39, 39, 58, 32, 36, 38 och 41 års
ålder. Tro herrarne verkligen, att personer vid så hög ålder
skulle nöja sig med lägre begynnelselön än den nuvarande? Jag
tror det icke.

Hvad som gjort, att utskottet äfven i detta fall tagit motio-
närens förslag i betraktande är, att motionären ju pekat på en
af Kongl. Maj:t föreslagen lönereglering. För min del kan jag
icke i detta fall godkänna motionärens förslag. Och jag är mycket
tvifvelaktig, om man heller i andra fall kan tillämpa det af ho-
nom föreslagna nya aflöningsystemet. Utskottet har emellertid
sagt, att »Kongl. Maj:t icke lär underlåta att taga jemväl detta
system under öfvervägande, innan förslag till reglering af andra
stater för Riksdagen framläggas».

Den nu ifrågavarande lönestaten afser de lägre statstjenarne
i fängvården, nemligen vaktbetjeningen, fanjunkare och de andra
lägre aflönade. Men för en annan del af fängvårdens personal,
nemligen föreståndarne för fångelserna, har icke ifrågasatts någon
lönereglering. Jag förmodar dock, att man inom Riksdagen
i allmänhet tänkt sig, att, när fråga om lönereglering för fång-
vårdsstaten skulle komma före, det äfven skulle ifrågaställas
lönereglering för direktörerna. Så har emellertid icke blifvit
förhållandet, oaktadt fångvårdsstyrelsen till Kongl. Maj:t af-
gifvit förslag i sådant afseende. Det har förvånat oss inom
utskottet rätt mycket, att, då för de lägst aflönade, med den

ringa del af arbetsförtjensten i fängelserna, som komma dem till del, lönerna skulle regleras, så icke skulle ske äfven för dem, som hafva den *största* delen af arbetsförtjensten. Arbetsinkomsten för vissa direktörer har t. ex. för år 1900 uppgått ända till 4,777 kronor. Vi trodde, att äfven för direktörerna skulle föreslås löne-reglering, men så har, som sagdt, icke blifvit förhållandet. De sitta dock med så stora inkomster, att jag hoppas, att det icke kommer att dröja länge, innan Kongl. Maj:t föreslår en löne-reglering äfven för dem.

Herr talman, jag har icke något yrkande att göra, men jag har velat framhålla hvad jag nu yttrat, under den förhoppning, att det icke måtte dröja länge, innan Kongl. Maj:t tager äfven denna fråga i beaktande.

Herr Månsson: Då här icke framstälts något yrkande, kan det icke heller falla mig in att nu göra något sådant, men jag har dock ansett mig böra yttra ett par ord med anledning af den siste talarens anförande.

Han sade, att det icke kunde sättas i fråga, att konsistorienotarierna skulle åtnöja sig med en mindre begynnelse-lön, än de för närvarande hafva. För min del får jag dock säga, att jag tycker, att det är litet egendomligt att *redan nu* komma med ut-talande i denna fråga, då vi ganska snart få densamma på Riksdagens bord. För mig är det ock något nytt hvad talaren yttrade om konsistorienotarierna ty, såvidt jag har mig bekant, grunda sig deras inkomster icke på lön, utan på provision och sportler. Och jag undrar, om man under sådana förhållanden bör tala om, hvad deras begynnelse-lön är.

I detta sammanhang kan jag nämna, att konsistorienotarien i Lund har en årlig inkomst af 8,000 á 9,000 kronor — och det genast från början. Denna hans inkomst är beroende på, huru mycket han har att göra, huru mycket handlingar kommer in och huru mycket lösen går till. Mig förefaller det, som om en person i hans ställning kunde nöja sig med något lägre inkomst från början än 8,000 á 9,000 kronor, Jag har velat säga detta, därför att jag tycker, att denna fråga är för tidigt väckt.

För öfrigt är jag af något olika mening mot den föregående talaren, ty jag tror, att, om det icke kan ordnas så, att tjänstemännen tidigare, än nu är fallet, komma på ordinarie stat och sålunda tidigare komma i den ställning, att de känna sig fasta och säkra på sina platser, det i alla händelser kan ordnas så, att de, åtminstone i vissa fall, börja med något lägre begynnelse-lön än nu.

Emellertid är det icke nu tvist om detta. Den idé, som ligger till grund för den Johanssonska motionen, synes mig dock god och rätt afvägd. Det kan ju också alltid blifva möjligt att efter detta utskottsbetänkande få närmare tänka på densamma.

Jag har icke något yrkande att göra.

Herr Andersson i Vestra Nöbbelöf: Herr talman! Om jag icke missminner mig, har Kongl. Maj:t föreslagit 3,000 kronor

såsom begynnelselönen för konsistorienotarierna, och enligt motionärens förslag skulle begynnelselönen för dem bestämmas till 2,500 kronor. Tror nu verkligen den siste ärade talaren, att det under nuvarande förhållanden är lämpligt att bestämma detta lägre belopp, då Riksdagen på förslag af 1876 års löneredgeringskomité bestämt lönen till 3,000 kronor för med konsistorienotarier likställda personer? Jag tror det icke, och jag vill särskildt framhålla, att den siste talaren vid förlidet års riksdag var bland dem, som röstade för dyrtidstilläggs beviljande å lön, som uppgick till 3,000 kronor årligen. För min del har jag, såsom jag nyss nämnde, gått ut ifrån det af Kongl. Maj:t framlagda förslag, och motionären har ju äfven tagit detsamma till utgångspunkt för sin framställning. Jag har, såsom jag förut förklarar, intet yrkande.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 10.

Lades till handlingarna.

Punkten 11.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 28, hade herr *J. Bengtsson* i Bjernalt, med hvilken åtskilliga af kammarens ledamöter instämt, föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta verkställa utredning om och i hvad mån det kunde finnas skäligt, att staten bidroge till rese- och traktamentsersättning åt tjänstförrättande nämndemän, samt till Riksdagen inkomma med det förslag, hvar till denna utredning kunde gifva anledning.

*Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.*

Utskottet hemställde,

att herr Bengtssons nu ifrågavarande motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Vid punkten fans fogad reservation af herrar *Andersson* i Vestra Nöbbelöf, *Larsson* i Mörtlösa, *Persson* i Tällberg, *Månsson*, *Nylander* och *Odqvist*.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr Bengtsson i Bjernalt: Herr talman, mine herrar! Såsom det synes af utskottets utlåtande, har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka min motion, utan hemställt, att densamma icke måtte vinna Riksdagens bifall. Det gläder mig emellertid, att så många af kammarens ledamöter inom statsutskottet anført reservation mot denna utskottets hemställan, ty det visar ju, att utskottet icke varit fullt enigt.

Jag kan icke inse, att utskottet anført några giltiga skäl för

Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.
(Forts.)

afslag. Och hade utskottet gått något längre tillbaka i tiden, hade det enligt min tanke varit lätt att finna många skäl för bifall. Om utskottet hade gått så långt tillbaka som till 1734, d. v. s. 168 år, då nämndemännen blefvo af Riksdagen ålagda att tjenstgöra vid vägsyner, är jag öfvertygad, att utskottet skulle hafva funnit, att det under denna tid skett många förändringar i detta afseende. Jag tror, att hvarje kår, som då tjenstgjorde på förtroende-uppdrag, under loppet af dessa många år har kommit i åtnjutande af såväl rese- och traktamentsersättning som lön. Jag har nu i min motion endast ifrågasatt rese- och traktamentsersättning, men icke någon lön, ty det kan väl icke anses vara rimligt, att en nämndeman skall själf få vidkännas stora personliga kostnader för att upprätthålla en af Riksdag och regering allmänt ordnad tjenst.

Jag vill emellertid nu icke upptaga kammarens tid med ett längre anförande, ty då motionen är af utskottet afstyrkt, går väl mitt förslag icke vid denna riksdag i fullbordan. men jag är dock öfvertygad om, att, efter de uttalanden, som gjordes vid föregående års riksdag om en skrifvelse till Kongl. Maj:t i frågan, dervid 93 röster höjdes för ett dylikt skrifvelseförslag mot 96, denna min motion förr eller senare skall vinna Riksdagens bifall.

Jag anhåller därför nu blott att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion.

Herr Lindvall: Herr vice talman! Att nämndemännen borde vara berättigade till någon ersättning för de utgifter, som de måste vidkännas, då de skola utföra sina sysslor, äfvensom för resor till och från tingsställena och för vägsyners förrättande, torde icke kunna bestridas.

Denna fråga, att något dagtraktamente och en lämplig rese-ersättning skulle tillerkännas dem, har ock länge varit ett önskemål bland nämndemännen. De väljas visserligen för en tid af sex år, men efter en tid af två år hafva de ju rättighet att anhålla om entledigande. Jag vet, att det icke sällan händer, att de efter dessa två år framställa en sådan anhållan, men ofta anhåller då domhafvanden i välvilliga ordalag, att ledamoten af nämnden behagade qvarstanna, ty han anser, att det vore mindre lämpligt, om en ledamot efter så kort tjenstetid lemnade sin befattning just då han satt sig in i göromålen och kan blifva till nytta. Ofta måste en nämndeman nära i veckotal vara borta från sitt hem och sitt arbete, och är det då en person, som endast eger ett mindre jordbruk, hvarå han själf utför största delen af arbetet, så måste han, kanske med stor svårighet, lega en annan person, som i stället utför arbetet.

Mycket vore här att säga för tilldelande af någon ersättning åt nämndemännen, men jag vill inskränka mig till att yrka bifall till herr Ivar Månssons med fleres reservation.

Herr Johanson i Mossebo: Herr talman! Till en början skall jag anhålla att få yrka bifall till utskottets förslag.

För min del tror jag, att det från landtmännens sida vore

mycket farligt att tilldela nämndemännen aflöning. Då vore porten öppen för hela nämndemansinstitutionens afskaffande. Vi hafva erfarenhet om, att starka röster höjts för anställande af skolade jurister och att förslag framstälts om införande af fri bevispröfning inför rätta. Blefve förhållandet sådant, då komme nämndemännen att anses icke vara skickade att döma, och deras försvinnande stode då snart för dörren.

Jag anhåller, herr talman, såsom jag nyss nämnde, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Carlheim-Gyllensköld: För mig ställer sig frågan annorlunda än såsom en ren aflöningsfråga. I och för sig anser jag motionen väl grundad samt med billighet och rättvisa öfverensstämmande, men dessutom verkar nämndemäns aflöning till att förebygga deras korta tjenstgöringstid och derigenom öka deras både erfarenhet och anseende. Det är ju förhållandet, att allmänna uppdrag åt personer, likställda med nämndemän, hafva dag-aflöning till just det af motionären ifrågasatta belopp, och i motsats mot den näst föregående talaren anser jag, att en mindre aflöning är egnad att bibehålla nämndemansinstitutionen och att hålla den uppe på en god nivå.

Det är, såsom vi alla veta, för närvarande en stor öfverproduktion på unga jurister, hvilka söka sig fram till åtskilliga platser.

Denna nämndemansinstitution är för mig af så stor betydelse, att jag anser, att det är nödvändigt att tillvarataga denna nationella institution, hvilket enligt min tanke sker säkrast, derigenom, att nämndemännen tilldelas någon aflöning, emedan de eljest förr eller senare bli undanträngda af juristerna, bland hvilka häradsrätternas omorganisation länge varit på tal, med mål bland annat att ersätta nämndemän med ett slags landtliga rådmän.

Jag vill inskränka mig till att yrka bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Herr Andersson i Vestra Nöbbelöf: I detta likasom i så många andra fall äro meningarna mycket delade.

Afven jag är af den uppfattning, att man bör sätta stort värde på vår nämndemansinstitution och att den icke bör försvinna. Men jag tror, i motsats mot den siste ärade talaren, att just derigenom, att man *icke* tillerkänner nämndemännen någon bestämd aflöning, man skall lyckas bibehålla denna institution, hvilken för rättskipningen varit till ganska stor välsignelse för vårt land. Det är icke många platser, der folket sjelft kan välja sina domare. Tillerkänna vi nu nämndemännen en viss aflöning, så kommer det nog snart att visa sig, att denna institution blir för dyr. Och i sådant fall antager jag, att, i samband med den väntade ombildningen af vårt rättsväsende, den kommer att försvinna och att ersättas af juridiskt bildade personer. Derfor kan jag icke biträda motionärens förslag i hvad det afser tilldelande af ett *bestämt* arvode åt nämndemännen.

Det finnes dock en annan omständighet, som gör, att jag

*Angående
bidrag åt sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.
(Forts.)*

Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.
(Forts.)

anser, att nämndemännen böra hafva en viss ersättning, och denna är det *nya* onus, som blifvit dem ålagdt, sedan den nya väglagen kom till stånd. Genom denna lags antagande komma inom många distrikt en hel mängd nya vägar att upptagas och nämndemännen måste för att skaffa sig skjuts för inställelse vid vägsyner vidkännas betydande kostnader. Jag har därför tänkt mig, att nämndemännen skulle tilldelas en viss ersättning för inställelse vid vägsyner, hvarigenom de skulle blifva till fullo tillgodosedda. Jag har derfor velat ifrågasätta, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kongl. Maj:t uttala sig för tilldelande af en viss ersättning åt nämndemännen för inställelse vid vägsyner.

Detta är enligt min tanke den enda ersättning, som jag anser att nämndemännen böra tilldelas och som icke berör rättsväsendet. Derigenom skall ock enligt mitt förmenande den gamla nämndemansinstitutionen, som är en heder för vårt land, lättast bibehållas.

Jag ber alltså att hos herr vice talmannen få anhålla om proposition å bifall till detta mitt yrkande.

Häruti instämde herrar *Anderson* i *Hasselbol* och *Olofsson* i *Digernäs*.

Herr *Persson* i *Tällberg*: Herr talman, mine herrar! Om de talare, som nu uppträdt mot motionärens förslag, hade varit af den uppfattning, att nämndemansinstitutionen borde försvinna, då hade jag kunnat förstå deras uttalanden om att nämndemännen icke böra hafva någon ersättning, men nu förefaller det mig mycket besynnerligt, att de kunna påstå, att därför att de äro så rädda om denna institution, vilja de icke tilldela dem någon bestämd aflöning. Detta är för mig alldeles oförklarligt, men det kan ju bero på bristande uppfattning hos mig.

Jag anhåller nu att med några få ord få vända mig mot hvad utskottet beträffande denna fråga anfört.

Utskottet har refererat till hvad utskottet yttrade i fjol och den ståndpunkt, det då intog. Förlidet års utskott åter refererade till hvad statsutskottet vid 1898 års riksdag yttrade och de argument, som då anfördes till stöd för den uppfattning, som då gjorde sig gällande hos majoriteten inom utskottet. Utskottet anförde då, att det icke hade mött några svarigheter att få lämpliga personer till nämndemansbefattningarna, oaktadt dessa voro oafönade. Detta är för mig ett mycket besynnerligt skäl. Derfor att få nämndemän äro lämpliga för sitt uppdrag, därför skola de icke hafva någon aflöning. Är det fråga om embets- och tjänstemän, då säger man, att man måste aflöna dem mycket väl. Jag kan till en viss grad fatta en sådan åsigt, men då det gäller nämndemän, då anser man, att de icke böra hafva någon ersättning alls för detta uppdrag, just därför att man icke får lämpliga personer.

Jag kan för min del icke finna annat, än att billighet och rättvisa fordra, att nämndemännen likasom andra personer, som hafva

att utföra arbete för det allmänna bästa, erhålla åtminstone någon liten ersättning både för den tid, de uppoffra på detta uppdrag, och de kontanta utgifter, som dermed äro förenade.

Jag yrkar därför afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

*Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.*

(Forts.)

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Då icke mindre än 43 af kammarens ledamöter underskrifvit denna motion och icke mindre än 6 ledamöter inom statsutskottet från denna kammare reserverat sig mot utskottets förslag, så kan man ju ana utgången af denna fråga. Men då jag tillhör den majoritet inom utskottet, som biträdt det nu föreliggande afslagsyrkandet, skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Den siste talaren sade, att nämndemännen icke äro aflönade alls. Man kunde ha instämt med honom, om han sagt, att de äro *långt* aflönade; men att säga, att de icke alls äro aflönade, är väl icke riktigt. Jag vill endast påpeka, att i den domsaga, som den siste talaren representerar, är nämndemanslönen den högsta, som finnes i vårt land, nemligen 224 kronor, under det att i den närmaste domsagan nämndemännen endast hafva 32 kronor. Det finnes således aflöning, om än otillräcklig. Jag har velat förutskicka denna anmärkning.

I det förslag, som väckts i motionen, är det fråga om reseersättning åt nämndemännen; och jag tror, att herr Hans Anderssons yrkande endast gälde reseersättning åt dem för vägsyn. Det kan ju hända, att det vore rätt, att de erhöles ersättning för sina resor till tinget såsom nämndemän. Men jag undrar, om frågan föreligger i sådant skick, att man bör uttala sig härför. I ganska många af landets domsagor förhåller det sig så, att flera härad sammanslagits till ett tingslag. Låtom oss då taga som exempel en domsaga, som förut hade tre härad, hvilka blifvit nu sammanslagna till ett tingslag. I en sådan domsaga kommer nämnden att utgöras af 36 personer. Skola nu alla dessa 36 för hvarje ting erhallas ersättning, så kommer den ekonomiska sidan af saken att spela en stor roll. Det är klart, att icke alla dessa 36 komma att sitta hela tiden vid tinget, utan de uppgöra en lista sins emellan, som bestämmer, hvilka som skola tjenstgöra vid det ena eller andra sammanträdet. Men kommer reseersättning att tillerkännas nämndemännen, så komma nog alla 36 att resa till tinget och måste då hafva ersättning för resan, och detta fastän, efter hvad jag tror, de allra flesta tingsställen äro så byggda, att det knappt finnes plats för alla 36.

Det finnes till och med ställen, der 4 härad äro förenade till ett tingslag. Nämndemännens antal är då efter 12 i hvarvt härad tillsammans i domsagan 48. I hvarje domsaga, der flera tingslag äro sammanslagna till ett, är det vid vår- och hösteting sammanlagdt 10 ordinarie och 2 afslutningssammanträden. Det blir i en domsaga, bestående af 3 härad, 12 gånger 36 reseersättningar om året. Räkna vi nu 119 domsagor och endast 10 kronor för hvarje resa, skola vi komma till betydliga summor. Jag kan undra, hvart detta

Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.
(Forts.)

skall bära hän, och om vi kunna skrifva till Kongl. Maj:t i en fråga, som är så outredd. Och jag tror knappt, att vi skulle vara belåtna med den utredning, vi begärt, om den visar dylikt resultat.

I den ort, jag tillhör, har det aldrig varit brist på nämndemanskandidater, och klagomålen öfver saknaden af aflönad hafva varit ganska sparsamma. Hvad jag erfarit är, att det blifvit en förskjutning af kandidaterna från de lägre till de bättre lottade samhällsklasserna, icke därför att befattningen är oaflönad eller lågt aflönad, utan därför att tjänstgöringen är en skola, som är eftersträfvansvärd. Jag tror, att många i denna kammare skola instämna med mig deruti, att denna skola är ganska god. Och jag tror, att den, som suttit i tinget utan ersättning, icke klagat deröfver, utan är tacksam för att han fått detta uppdrag och blifvit i tillfälle att genomgå denna skola.

Jag vill med dessa ord yrka bifall till utskottets förslag.

Herr *Jansson* i Edsbäcken instämde häruti.

Herr *Wittsell*: Den farhåga, som den föregående talaren hyste för de förfärligt stora kostnader, som skulle uppkomma, om nämndemännen erhöle ersättning, i det att 36 stycken inom en domsaga skulle vara berättigade till ersättning, denna farhåga tror jag icke nu vara mycket afsevärd. Här föreligger ju endast ett förslag om att skrifva till Kongl. Maj:t för att få utredt, om det kan anses lämpligt, att nämndemännen skulle få ersättning. I denna utredning föreställer jag mig, att sådana anordningar skola föreslås, att icke alla 36 nämndemännen behöfva närvara på en gång vid alla tingssammanträden, och då blir ersättningen icke så stor. Jag antager, att det bestämmes ett visst antal, som skall vara närvarande hvarje gång. Åtminstone går det till så i den domsaga jag tillhör, att af 12 nämndemän närvara 8 vid hvarje ting, så fördelade, att de tjänstgöra två ting och äro fria det tredje.

Nu hafva visserligen nämndemännen ersättning för extra ting, som blifva dem tilldelade. Men jag tror, att det vore fördelaktigt, om de kunde få ersättning vid *hvarje* ting, och i synnerhet anser jag, att det skulle vara af rättvisa och billighet påkalladt, om, såsom herr *Hans Andersson* föreslagit, de åtminstone till en början kunde få ersättning för besvär och kostnad, som de få vidkännas vid vägsyner. Detta åliggande har för dem blifvit mycket mera betungande på senare tider efter den nya väglagens införande, då de gamla vägarna blifvit indelade och skola synas hvarje år. En dylik godtgörelse finner jag så mycket mera berättigad, som den institution, som eljest har vägarna om hand, nemligen vägstyrelsen, redan för samma bestyr åtnjuter icke blott reseersättning, utan äfven dagtraktamente. Då får man icke förvåna sig, om de nämndemän, som äfven skola syna vägarna, icke heller vilja vara alldeles utan ersättning och verkställa syn för intet. Vägstyrelsen har ersättning för allt hvad den gör. Om den blott reser ut och synar lagningen af en bro, skall den hafva ersättning, men nämndemännen få intet arfvode.

Jag skall därför be att få yrka bifall till det af herr Hans Andersson framställda förslaget.

Med herr Wittsell förenade sig herr *Olsson* i Ättersta.

Herr Månsson: Herr talman! När statsutskottet motiverat sitt utlåtande i denna del dermed, att intet har händt sedan förra året, då statsutskottet behandlade denna fråga, som kunnat föranleda utskottet att frångå sin derutinnan uttalade mening, så kan det ju vara sant i viss mening. Men för det första har åtminstone *det* händt, att frågan behandlats här i kammaren, och att då under diskussionen nödvändigheten af den föreslagna ersättningen mycket starkt framhölls. Det är det ena. Och det andra är det, att voteringen visade så nära majoritet *för* ett under öfverläggningen i sådant syfte framställt förslag, att det endast felades några röster; jag tror, att det var 93 mot 96. Detta är ju alltid något, som har händt. Och det synes mig därför, som om utskottet bort nu anföra några skäl, hvarför nämndemännen icke skola tillerkännas någon ersättning.

Till herr Hans Andersson ber jag att få uttala min tacksamhet, därför att han nu kommit på den tanken, att nämndemännen böra hafva någon ersättning åtminstone för vägsyn. Och det skulle ju kunna hända, jag hoppas det åtminstone, att, då frågan ändock icke blir afgjord denna riksdag — ty vi veta ju litet hvar, att Första Kammaren bifallit utskottets hemställan — att, säger jag, om frågan får ligga till sig och man vinner mera erfarenhet, både herr Hans Andersson och flere med honom skola vara viliga att taga ett steg längre ett annat år. Det är åtminstone min tanke, att så skall gå. Ty det är icke rimligt att begära, att folk på detta sätt skall utan ersättning resa många mil till ett tingsställe och uppehålla sig der i flera dagar, hvilket blir ganska dyrt många gånger och alltid blir en stor uppoffring.

Att säga, att dessa personer, som nu af intresse sköta uppdraget längre tid än dem lagligen åligger, skulle blifva *sämre*, för att de få en liten ersättning för sina utgifter, kan jag icke förstå. Och jag tror icke, att någon kan på allvar påstå det. Men säkert är, att nämndemansvalen många gånger falla på personer, som hafva verklig svårighet att fullgöra uppdraget, just därför att det är förenadt med sådana uppoffringar. Och när de eljest befinnas lämpliga, icke kan det vara skäligen och rättvist att göra det omöjligt för dem att fortfara att vara nämndemän, utan tvinga dem att afgå, när de tjenstgjort sina 2 år? Det kan ju icke vara lämpligt hvarken för domstolen eller för rättskipningen i allmänhet, utan det synes mig, som om all billighet talade för att någon ersättning gafs dem.

Den ärade talaren på vestgötabänken sade, att förslaget skulle leda till orimligheter, när flera tingslag äro sammanslagna till ett, och att det då kunde hända, att 36 stycken nämndemän på en gång instälde sig till tjenstgöring vid tingsstället. Detta är ju att komma med skäl, som icke äro hållbara. Om vi nu skrifva

*Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.
(Forts.)*

Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.
(Forts.)

till Kongl. Maj:t och begära att få utredt »om och i hvad mån etc.», naturligtvis ligger deri en anhållan att få utredt, huru många nämndemän skola vara närvarande vid tingen, d. v. s. det blefve icke fråga om att förbjuda dem att komma till tingsstället, men väl att deltaga i rättens beslut. Hos oss åtminstone finnes en sådan stipulation. Emellertid är detta en sak, som skulle framgå af utredningen, så att ingen sådan orimlighet kan ifrågakomma.

Om vi tänka litet omkring oss och se på dem, som i allmänna värf uträtta någonting, huru många finnas väl, som göra det för ingenting? För så vidt jag vet, är det med undantag af nämndemännen nästan inga. Ja, jag kan ju säga, att möjligen kyrkovärdarne sakna ersättning och kanske några till, men många är det icke, åtminstone icke många, som hafva sådana utgifter, som här äro i fråga. Om vi se på skiftesgodemän, ledamöter af egodelningsrätt, landstingsmän och ledamöter af denna kammare, så tror jag icke, att man, därför att dessa godtgöras för sina utgifter, kan säga, att de äro sämre för det.

Huru jag således än ser denna sak, kan jag icke finna annat, än att det är rätt och skäligt, att nämndemännen få någon ersättning, och jag anhåller därför, herr vice talman, att få yrka bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar *Åkesson, Sjöberg, Danielsson, Bengtsson* i Häradsköp, *Johansson* i Afösa, *Petersson* i Snällebo, *Jonsson* i Hökhult, *Carlsson* i Norra Smedstorp, *Gädda, Akerlund, Ericsson* i Ahlberg, *Olsson* i Viken och *Petersson* i Skurö.

Herr Persson i Tällberg: Herr vice talman, mine herrar! Jag anser mig böra säga, att den upplysning, som herr Carl Persson i Stallerhult här lemnat derom, att nämndemännen i den ort, som jag tillhör, i denna sin egenskap hafva någon liten aflöning, är temligen öfverflödigt. Herrarne komma väl i håg, hurusom jag förliden riksdag redogjorde icke allenast för ersättningens storlek, utan äfven för detta anslags natur.

När jag talade om oafönade nämndemän, vände jag mig mot de talare, som yrkat, att nämndemansbefattningen skulle vara oafönad, och mot utskottet, som sagt, att nämndemansbefattningen är ett på medborgarnes förtroende grundadt hedersuppdrag, för hvilket ersättning ej borde utgå.

För öfrigt synes det mig, som herr Carl Persson borde vara den förste att begära en utredning angående denna fråga och sålunda instämma med motionären, då han kan tala om att det skulle kunna komma ända till 24 och 36 nämndemän till ett ting. Jag tycker, att en sådan möjlighet borde vara anledning nog för att begära en utredning om huru det verkligen förhåller sig äfven i detta fall.

Huru jag således än ser saken, tycker jag, att det finnes goda skäl för att bifalla det nu föreliggande förslaget. Jag för min del tror icke, att det vore farligt att, derest en utredning visar, att detta skulle vara ekonomiskt möjligt och rättvist, gifva nämnde-

männen någon ersättning för deras besvär och kostnader, och jag vidhåller därför, herr vice talman, mitt yrkande om bifall till det af motionären framställda förslaget.

Herr Andersson i Vestra Nöbbelöf: Herr talman! Under närvarande förhållanden tror jag icke, att det är nödvändigt att åstadkomma en utredning angående den af den siste talaren nu omnämnda frågan, ty det lär nog icke komma till tings flera nämndemän, än som äro skyldiga att inställa sig.

Det är nog riktigt, som en talare på skaraborgsbänken nämnde, att det nu kan hända, derest skjutsersättning till tinget beviljas nämndemännen, att alla de nämndemän, som dertill äro berättigade, kunna komma att inställa sig. Jag hörde just nyss en jurist omtala, hurusom han tienstgjort i en domsaga om sju härad med 12 nämndemän i hvarje härad. Om nu alla dessa skulle inställa sig, så skulle det, som herrarne lätt kunna tänka sig, blifva en ganska anseelig summa, som komme att utgå i ersättning åt dessa. Tiderna för tings hållande skola ju offentligen kungöras i början af året, och vid första sammanträdet ega enligt min mening alla nämndemännen laglig rätt att inställa sig till tinget. Jag tror därför icke, att det under de nuvarande förhållandena är skäl att besluta ersättning åt nämndemännen för resa till tinget eller skrifva till Kongl. Maj:t med begäran om utredning härom. Som herrarne torde ha sig bekant, föreligger för närvarande frågan om utredning angående möjligheten att inskränka nämndemännens antal, och först sedan den frågan blifvit afgjord, kan det vara tid att tänka på huruvida man skall lemna nämndemännen ersättning för deras tingsresor.

Herr talman, jag har icke något annat yrkande att göra än det, som jag redan här framställt.

Herr Pehrson i Törneryd: Jag hade tillfälle att under för-lidet års riksdag uttala min åsigt i denna fråga och skulle därför helt säkert icke nu hafva besvärat kammaren med något enda ord, derest icke förhållandet varit det, att flere utaf de talare här i afton, som förmenat, att det är nödvändigt att gifva ersättning åt nämndemännen, på samma gång hafva sagt, att de hålla ofantligt mycket på nämndemannainstitutionen. Just af den anledning, att äfven jag är en utaf dem, som sätta denna institution mycket högt, och därför håller mycket på den, är jag mycket betänksam, när det gäller att lemna sådan ersättning, hvarom här är ifrågasatt, till nämndemän. Jag kan mycket väl förstå, att förhållandena kunna ställa sig olika på olika orter inom landet, och det eger nog sin rättighet, att — som här blifvit framhållet såväl i fjol som i år — det på vissa orter till följd af de långa resor och den tidsutdrägt, som nämndemännen måste underkasta sig i och för tings-sammanträdena, icke alltid finnes tillgång på lämpliga personer, som äro villiga att behålla ifrågavarande uppdrag längre tid än lagen föreskrifver, att de efter valet måste behålla det, nemligen

*Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt-
nämndemän.*

(Forts.)

Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.
(Forts.)

två år. Men jag undrar, om det icke i verkligheten förhåller sig så, att detta endast är undantagsfall. Man kan gent emot sådana exempel åberopa, att nämndemännen vanligtvis tjenstgöra mycket länge och somliga till och med så länge, att vederbörande domare finner sig föranlåten att begära någon utmärkelse åt dem för den långa tjenstetiden. Så har händt i den domsaga, som jag tillhör, och jag vet, att så har inträffat äfven på många andra ställen.

Långt ifrån att jag skulle vilja förneka nämndemännen all ersättning, är jag tvärtom mycket villig att medgifva, att sådan i vissa fall kan vara behöflig. Men jag tror, att det är svårt att ställa så till, att man kan lemna sådan ersättning, som motionären föreslår, utan att dermed göra någon skada. En sådan ersättning, som blifvit föreslagen af herr Hans Andersson i Nöbbelöf, kan jag förstå, ty han afser icke något annat med sitt förslag, än att nämndemännen skulle få någon ersättning för det ökade besvär, som de fått sig pålagdt genom den nya väglagens tillämpning. Det är nemligen så inom många väghållningsdistrikt, att i samband med den nya väglagens genomförande har det vidtagits en ny vägdelening, hvarigenom en del af distriktets vägar, som förut varit enskilda, blifvit allmänna. Jag tror, att man kan säga, att det finnes ganska många väghållningsdistrikt, der de allmänna vägarna blifvit på detta sätt dubbelt längre än förut. Om nu för detta på senare tider tillkomna besvär för nämndemännen med vägsyner någon ersättning skulle lemnas, så kan man icke säga, att deruti skulle ligga någon obillighet. Men att lemna ersättning, vare sig i form af resekostnad eller dagtraktamente, för det gamla besvär, som åligger nämndemännen, synes mig icke vara välbetänkt, i fall man nemligen fortfarande är angelägen om att vårda institutionen.

Motionären har antydningvis i sin motion framhållit, att derest en sådan ersättning skulle tilldelas nämndemännen som t. ex. ett dagtraktamente af 4 kronor 50 öre jemte reseersättning enligt femte klassen i resereglementet, skulle detta för staten medföra en årlig kostnad af 350,000 kronor. Denna beräkning kan naturligtvis icke vara annat än approximativ, men det finnes icke något skäl att antaga, att icke den verkliga utgiften för dylik ersättning skulle blifva ungefärligen denna summa.

Mine herrar! Om ett sådant belopp årligen komme att utgå till ersättning för nämndemännens tjenstgöring, tro icke herrarne, eller åtminstone några af herrarne, i likhet med mig, att detta kunde vara början till slutet? Det är af denna anledning, som jag icke vill vara med om motionärens förslag, och visst icke af någon annan. Jag är lifligt öfvertygad derom, att när sådan ersättning kommer att lemnas nämndemännen som den af motionären, herr Bengtsson i Bjernalt, här föreslagna, skall det höras röster, tillräckligt starka, som säga, att vi skola taga bort nämndemannainstitutionen, som kostar staten så mycket, för vi kunna använda dessa medel på bättre sätt genom att anslå dem åt juridiskt bildade personer, som skola sitta vid domarens sida i stället för

nämndemännen — ja, till aflöning åt dessa personer skall sannolikt icke behövas ens den summa, som motionären nu ansett skulle erfordras för ersättning åt nämndemännen.

Det är hufvudsakligast af detta nu senast anförda skälet, som jag yrkar bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Eriksson i Bäck: Jag tror för min del icke, att, om motionärens förslag vinner framgång, förhållandena därför skola blifva sådana, som herr Carl Persson i Stallerhult föreställer sig. Jag vet visserligen fall, der det tillgått så, som han påstår, att det skall komma att tillgå, derest detta förslag antages, men sådant lär nog icke kunna ega rum hädanefter. Då flera härad äro sammanslagna till ett tingslag, har numera icke häradshöfdingen makt att härvidlag bestämma som han vill. I det fall, som jag här åsyftar, lät häradshöfdingen alla nämndemännen från samtliga tingslagets härad inställa sig till tingsammansträdet alla dagarne. Nämndemännen blefvo mycket missnöjda med detta förfarande, och efter enträgna uppmaningar från deras sida ansåg sig häradshöfdingen böra göra sig underrättad å högre ort om huru han borde förfara i detta fall, och han fick då det rådet att hålla ting särskildt för hvarje härad, d. v. s. tingsdagar utsattes för hvarje härad särskildt, men i följd, så att första dagen hölls ting för ett härad, andra dagen för ett annat, tredje dagen för ett tredje o. s. v.; det behöfdes nemligen icke mer än en dag för hvarje härad. Nämndemännen komma då endast den dag, då mål från deras härad handläggas. Om något sådant skulle förekomma, som det herr Carl Person här antydt, skulle nog vederbörande revisorer derom göra anmärkning.

Då nu genom flera härads sammanslagning till ett tingslag och tingsställets förläggande till en stad förorsakas stora kostnader för åtskilliga af nämndemännen, anser jag det vara rättvist och billigt, att de få någon ersättning för sitt besvär och sina utgifter för resa och dylikt. Det är nog sant, att nämndemännen väljas på kommunalstämma, och därför torde mången anse nämndemannsuppdraget vara ett kommunalt uppdrag, men jag anser, att de ärenden, som vid tingen handläggas, icke uteslutande äro af kommunal natur, utan snarare gälla det allmänna bästa, och på denna grund böra nämndemännen enligt min tanke hafva ersättning.

Jag yrkar bifall till den nu föreliggande motionen.

Herr Kronlund: Herr vice talman, mine herrar! I likhet med herr Hans Andersson i Nöbbelöf och herr Pehr Pehrson i Törneryd skattar jag nämndemannainstitutionen mycket högt. Jag anser, att just tillvaron af ett präktigt, sundt och godt lekmannelement i våra häradsrätter skänkt och beredt våra underdomstolar det förtroende, som de egt och fortfarande ega.

Jag tror emellertid icke, att det — som herr Hans Andersson ville framhålla — är något slags *aflöning* för nämndemännen, som motionären har begärt, utan jag anser, att det är blott och bart en *ersättning* för den tidspilan och de direkta utgifter, som näm-

*Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.*

(Forts.)

*Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.
(Forts.)*

demännen hafva i anledning af detta sitt uppdrag, hvarom det nu är fråga. Det finnes nog icke något offentligt uppdrag i vårt land, som är förenadt med så mycken tidspillan och så många pekuniära uppoffringar som just nämndemannauppdraget.

En ersättning sådan som den nu föreslagna tror jag icke kommer att skada vår nämndemannainstitution, såsom herr Pehr Pehrson fruktar. Jag tror tvärtom, att derigenom skulle kunna i häradsrätterna behållas mången duglig, dugtig och intelligent man, som eljest kanske just på grund af de utgifter, som uppdraget förorsakar, sett sig nödsakad att afsäga sig detta. Jag vill gent emot herr Pehr Pehrson framhålla, att den mycket ofta förekommande omständigheten, att nämndemännen vexla, i det att de — hvilket åtminstone är fallet i den nordligare delen af landet — vanligen afgå snarast möjligt, d. v. s. efter två år, är orsaken till att kontinuiteten i häradsnämnden afbrytes. Detta utgör för mig ett af de förnämsta skälen för bifall till förslaget om en ersättning åt nämndemännen. Om dessa få en ersättning, som svarar mot deras pekuniära uppoffringar, skola de kanske kunna anse det vara med sin fördel förenligt att kvarstå och dymedelst skänka ett större anseende, ett större förtroende och en större sakkunskap åt rätten, än hvad eljest skulle blifva fallet.

Det är på dessa af mig nu anförda grunder, som jag ber att få yrka bifall till motionärens förslag.

Herr Hedin i Torp: Det var med anledning deraf, att en talare här på nerikesbänken yttrade sig till förmån för motionen, som jag begärde ordet. Jag vill nemligen hafva framhållet, att det äfven från vårt håll finnas de, som anse, att det vore till nämndemannainstitutionens förmån, om motionen icke blefve bifallen.

Jag för min del tillhör dem, som hålla hårdt på denna institution. Jag tror, att det möjligen skulle kunna undergräfvadensamma, om man ändrade den gamla häfden, att nämndemännen sitta i rätten utan någon särskild ersättning. Jag vill ock säga det, att enligt hvad jag funnit, har det icke i vår bygd saknats nämndemannaaspiranter, och man har alltid haft dugliga sådana att välja på.

Jag tror icke heller, att man kan påstå, att nämndemännen till följd deraf, att de icke hafva någon ersättning, hafva afgått fortast möjligt. Tvärtom har jag tyckt mig finna, att de nämndemän, som haft intresse och lust för sitt uppdrag, hafva kvarstått. De hafva kanske icke heller gjort det helt och hållet utan lön, ty de ha nog sina små fördelar, som icke precis kunna så noga specificeras, men hvilka ändå icke böra förbises. Såsom ledamöter i rätten få de ofta uppdrag att uträtta i kommunerna m. m. dylikt. Såsom jag ser saken, hafva de alltså redan nu en liten ersättning. Enligt min erfarenhet hafva de också icke haft lust att afgå, när de efter sexårsperioden skola omväljas, utan de ha nog velat stanna kvar.

Jag tror för min del icke, att sjelfva nämndemannainstitutionen skulle vinna så mycket — utan tvärtom förlora — om en ändring härvidlag vidtoges. Just för institutionens skull och för att den så länge som möjligt må fortleva och för att icke på något sätt bidraga till, att den i förtid upphör, vill jag således nu liksom förra gången, då frågan var före, vara bland dem, som rösta för afslag å motionen och bifall till utskottets hemställan.

*Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.
(Forts.)*

Herr Widén: Herr talman, mine herrar! Jag hade icke tänkt att uppträda i denna fråga, då jag anser, att den på det hela taget kunde få afgöras af dem, som den närmast rör, nemligen landtmännen, men då äfven andra än landtmannarepresentanter hafva uppträdt — här har ju en jurist, som tillika är domare, nyss förut yttrat sig — torde det kunna anses tillätligt, om äfven jag, fastän tjänsteman, uttalar min åsigt i frågan.

För mig är denna fråga, jemte det att den är en rent praktisk fråga, tillika på sätt och vis en känslöfråga. Jag är — detta sannolikt i olikhet med många andra jurister — af samma åsigt som den representant från Norrbotten, hvilken yttrade sig för en kort stund sedan, i det jag nemligen anser, att nämndemanna-institutionen i vårt land har varit och fortfarande är af stor betydelse. Jag tror i likhet med honom, att vi för det förtroende, som i allmänhet sättes till våra domstolar, hafva att till väsentlig del tacka det lekmanneelement, som finnes i dem, i främsta rummet nämnden i våra landtdomstolar. Men för mig hvilat nämndens betydelse i hufvudsaklig mån derpå, att dess ledamöter icke tjänstgöra der på grund af de ekonomiska fördelar, de kunna vänta af detta sitt uppdrag, utan att det för dem utgör ett hedersuppdrag. Det må vara, att denna uppfattning, såsom jag i början nämnde, för mig är en känslösak, sammanhängande med de intryck, jag ända sedan min ungdom haft af den stora betydelsen i att vara ledamot af nämnden; men känsla och förstånd stå här, såsom eljest, nära till hvarandra. Jag har nemligen svårt för att tänka mig annat, än att om vi nu skulle dekretera aflöning åt nämndemännen, blefve dessa i alla fall på sätt och vis tjänstemän, som lätt kunde ersättas med andra tjänstemän. Och det är för mig synnerligen viktigt, att nämndemännen icke blifva tjänstemän. Det är möjligt, att mina farhågor icke äro fullt grundade — ja, jag tror för visso, att såväl motionärerne, som de, hvilka här talat för motionen, icke heller för sin del vilja hafva bort nämnden, likasom jag är öfvertygad, att de mena sig icke genom det föreliggande förslaget gifva föranledande till någon ändring i nämndens ställning; — men jag för min del hyser dock den bestämda farhågan, att om nämndemännen väl fått aflöning och sålunda blifvit tjänstemän, kommer det att blifva lättare att få bort dem än förut.

Jag har deremot mycket mindre betänkligheter att gå med på herr Hans Anderssons förslag, ty det är en helt annan sak, om nämndemännen få ersättning för ett sådant uppdrag som delta-

Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.

Forts.)

gande i vägsyn, än om de få godtgörelse för sitt deltagande i domstolen.

Jag tror alltså, att om vi vilja behålla nämndemannainstitutionen, så böra vi vara mycket varsamma med att besluta någon ersättning eller någon som helst aföning, i hvilken form det än vara månede, att utgå till nämndemännen *i denna deras egenskap*. Det är därför, herr talman, som jag för min del ber att få yrka bifall till utskottets hemställan; derest åter utskottets yrkande icke skulle förekomma vid den slutliga omröstningen, kommer jag att rösta för det af herr Hans Andersson i Nöbbelöf framställda förslaget.

Med herr Widén instämde herr *Cervin*.

Herr Eriksson i Bäck: I olikhet med min länskamrat, herr Hedin i Torp, anser jag, att det vore bra, om man genom bifall till motionen kunde bidraga till att ur häradsrätterna få bort sådana nämndemän, som taga emot *sådan* ersättning, som *icke så noga kan specificeras*.

Herr Olofsson i Åvik: Jag hade väntat, att man från det håll, der man så varmt förordar ersättning åt nämndemän, skulle komma med exempel på svårigheten att få nämndemän eller angående de förluster, som nämndemännen göra. Men något i den vägen har jag ännu icke förnummit. Jag skall därför taga mig friheten att relatera den erfarenhet, som jag har beträffande denna fråga.

I den församling, som jag tillhör, är det nästan en strid om att få blifva nämndeman. Jag har sjelf varit med i den striden och känner därför till den. Jag har äfven erfarenhet af nämndemansuppdraget; jag har nemligen i tolf år suttit som nämndeman i Sundbo häradsrätt. Jag skulle kunnat sitta qvar der ännu, men jag ansåg det vara min skyldighet att afgå, just därför att det var så många andra, som ville blifva nämndemän. Ja, det må herrarne skratta åt, men det är sannerligen icke mycket att skratta åt, ty detta torde vara allvarligare, än många af herrarne föreställa sig. Det är alldeles gifvet, att för dem, som med föga skolunderbyggnad och uppfostrade på landsbygden komma in i häradsrätten och sitta der ting efter ting och få kännedom om lagar och författningar — hvilket de i vanliga fall förut icke hafva — det är en mycket god skola och gifver stor erfarenhet för kommande tider.

Det har — som jag sade — aldrig mött några svårigheter i min församling att få lämpliga personer till nämndemän, och det är än i denna stund god tillgång der på nämndemansaspiranter, och en gång valda, behålla de vanligtvis uppdraget vid kommande val. Jag förstår mycket väl, att det i trakter, der afstånden äro långa, kunna förekomma svårigheter härvidlag, men i vanliga fall tror jag icke, att så är fallet.

Jag skulle alltså för min enskilda del djupt beklaga, om kamraren här skulle vilja neddraga den nuvarande nämndemansin-

stitutionen till ett slags statsunderstödsanstalt. Jag tror, att det skulle vara ett mycket betänkligt och beklagligt steg, som kamraren då toge, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.*

(Forts.)

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Det har här af några talare, sedan jag hade ordet, dragits i tvifvelsmål, om det verkligen kan inom ett tingslag finnas så många nämndemän, som jag i mitt första anförande uppgaf. Jag ber emellertid att som stöd för min åsigt få återropa fjolårets riksdagshandlingar, der vi finna en motion, afgifven utaf två mina länskamrater, i hvilken dessa hemställa, »att Riksdagen behagade besluta till Kongl. Maj:t ingå med underdånig skrifvelse, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga sådan ändring i nådiga förordningen den 17 maj 1872, att, der flera tingslag till ett blifvit eller varda sammanslagna, tingslaget skall indelas i nämndemansdistrikt, på sätt kongl. brefvet den 12 februari 1824 föreskrifver, samt nämndemännens antal vid hvarje häradsrätt bestämmas till tolf.» Denna siffra tolf kommo de två motionärerna till, sedan de i motiveringen till motionen redogjort för, att nämndemännens antal kunna uppgå till 24, »36 o. s. v.» Motionärerna hade således undersökt, att det fans ännu flera nämndemän i ett tingslag än 36. Denna motion och detta förslag hade till följd, att Riksdagen biföll motionärernas framställning, och ingick till Kongl. Maj:t med en så beskaffad skrifvelse. Kongl. Maj:t uppdrog åt Svea och Göta hofrätter samt hofrätten öfver Skåne och Bleking att inkomma med de utlåtanden, som Riksdagens ifrågavarande framställning kunde föranleda. Dessa utlåtanden hafva emellertid icke ännu afgifvits, och således har Kongl. Maj:t icke kunnat göra något vidare åt saken.

Men detta är ju klara bevis derpå, att antalet uppgår till så höga siffror, som jag anförde. Annars skulle nog icke heller Riksdagen gått in på lagutskottets berörda hemställan. Detta om detta.

Gifvet är ju också, att hela antalet nämndemän får inställa sig på första rättegångsdagen, ty då skall härads höfdingen i samråd med nämnden fördela tjenstgöringen dem emellan. Då måste naturligtvis, om en dylik lag kommer till stånd, som motionen afser, staten betala reseersättning åt alla dessa 24, 36 eller 48 nämndemän, och då kommer man till utgifter, som jag nämnde i mitt första anförande.

Jag vill också säga, att jag icke hemtat siffrorna i fråga om aflöningen från talarens på dalabänken anförande från i fjol, utan från den liggare, som af statskontoret är upprättad för år 1901 öfver statsverkets utgifter, hvilken liggare tillhandahållits Riksdagens ledamöter.

Herr von Schöole: Herr talman, mine herrar! Under hela den långa diskussionen om förevarande fråga har jag förgäfvets väntat att få höra ett ord, som jag därför känner mig pligtig uttala, det ordet nemligen, att nämndemäninstitutionen bör i

Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.

(Forts.)

främsta rummet betraktas icke ur synpunkten af de större eller mindre kostnader, som tillskyndas nämndemännen, utan ur synpunkten af den dyrbara rättighet, som i denna institution innebäres för svenska folket. Staten har att upprätthålla rätten, och gör det genom juridiskt bildade män. Att personer, som vilja egna sitt lif härät, också skola vara af staten aflönade, säger sig sjelft. Men svenska folket, såsom ett af ålder fritt och sjelfständigt folk, har velat åt sig bevara rättigheten att jemväl inlägga sitt ord vid afgörandet af angelägenheter, som närmast på juridisk väg skola bestämmas. Att folkombuden skulle uppbära ersättning härför af staten förefaller principvidrigt och kunde lätt föra till ett annat åskådningssätt af sjelfva saken. Nu kunna ju förhållandena ställa sig så, att man nödgas afvika från principens upprätthållande, men detta bör enligt min tanke icke ske, förrän det visat sig vara af behovet påkalladt. När här icke påvisats något sådant behof, utan endast billighetsskäl blifvit anförda, så synes det mig för tidigt att falla undan för ett sådant kraf som det ifrågasatta.

Då jag, herr talman, lifligt önskar, att den viktiga rätt, som genom nämndemannainstitutionen förlänats svenska folket, i det längsta måtte bibehållas oförkränkt, anhåller jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Larsson i Mörtlösa: Svenska folket har rätt att genom sina representanter i Riksdagen deltaga i rådslagen om fosterlandets angelägenheter. På grund häraf hafva representanterna en annan rätt, nemligen att erhålla reseersättning samt dagtraktamente. Jag undrar just hvad den siste ärade talaren skulle säga, om denna rätt toges bort.

Den ärade talarens på södermanlandsbänken resonnement faller helt och hållet på den omständigheten, att det här icke är fråga om någon *aflöning*, utan endast om *ersättning* för de pekuniära utgifter, som de ifrågavarande nämndemännen måste underkasta sig för inställelsen vid häradsrätterna.

Jag ber endast, herr talman, att få yrka bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Herr von Schéele: Herr talman, mine herrar! Jag tror, att i sjelfva verket svaret på hvad den siste ärade talaren anförde mot mig är gifvet redan i mitt förra anförande. Jag yttrade nemligen, att förhållandena kunna ställa sig så, att man måste ersätta utgifter, som åsamkas de personer, hvilka fullgöra ett folkligt hedersuppdrag. Att den egentliga folkrepresentationen i riksdagen är af sådan natur på grund af utgifternas större belopp, än som motsvaras af månget dugande ombuds ekonomiska bärkraft, veta vi alla.

För öfrigt begagnar jag tillfället att besvara en fråga, som af en högt aktad riksdagskamrat på bänken bakom min enskildt ställes till mig, då jag nyss kom från talarstolen, huru jag tänkte mig berättigandet af religionslärarynes ställning såsom aflönade. Natur-

ligtvis i öfverensstämmelse med hvad jag nyss haft äran säga angående juristernas. Den, som egnar sitt lif åt presterlig verksamhet i kyrkans och statens tjänst, måste också hafva sitt uppehälle häraf lika väl som hvarje annan embetsman. Men om någon på annat sätt såsom lärare verkar i religiöst syfte, har jag visst icke tänkt mig, att ersättning dermed torde vara förbunden.

*Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.*

(Forts.)

Härmed var öfverläggningen slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr vice talmannen propositioner: 1:o) på bifall till utskottets hemställan; 2:o) på afslag å nämnda hemställan och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och 3:o) på antagande af det utaf herr Andersson i Vestra Nöbbelöf under öfverläggningen framställda yrkande. Herr vice talmannen ansåg förstnämnda proposition vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, upptog herr vice talmannen för bestämmande af kontrapositionen å nyo de öfriga yrkandena, af hvilka det, som afsåg bifall till det under 2:o) omförmälta yrkande, nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Men jemväl i fråga om kontrapositionen äskades votering, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen angående elfte punkten af statsutskottets förevarande utlåtande n:o 3 antager det af herr Andersson i Vestra Nöbbelöf under öfverläggningen framställda yrkandet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om bifall till den af herr Bengtsson i Bjernalt i ämnet väckta motionen.

Den votering, som anställdes enligt denna voteringsproposition, utföll med 87 ja men 91 nej; hvadan propositionen för hufvudvoteringen erhöll följande af kammaren godkända lydelse:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i elfte punkten af nu förevarande utlåtande n:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Angående
bidrag af sta-
ten till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ning åt
nämndemän.

(Forts.)

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å berörda hemställan, bifallit den af herr Bengtsson i Bjernalt i ämnet väckta motionen.

Denna votering utföll med 103 ja mot 72 nej; och hade utskottets hemställan alltså bifallits.

Punkterna 12—17.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 18.

Lades till handlingarna.

Punkterna 19 och 20.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkt 21.

Lades till handlingarna.

Punkt 22.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 2.

Angående
anslagen till
utrikesdepar-
tementet.

Till afgörande förelåg här efter statsutskottets utlåtande n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Efter föredragning af *punkten 1*, angående ordinarie anslagen under denna hufvudtitel, yttrade:

Herr Staaff: Herr vice talman, mine herrar!

Som det är kammaren bekant, ingår uti det anslag, som nu föreligger till kammarens pröfning under rubriken »kabinettskassans utgifter: [5] skrifmaterialier, expenser och extra utgifter» det sedan en lång tid tillbaka utgående anslaget till s. k. hemliga utgifter. Det torde icke för någon här uti kammaren vara tvifvelaktigt, att med dessa hemliga utgifter afses sådana utgifter, hvilka, om de offentliggjordes, skulle kunna på något sätt äfventyra eller riskera de förenade rikenas lugna förhållande till främmande magter, men att andra utgifter ingalunda afses, således icke sådana utgifter, som, derest de komme på en annan hufvudtitel, gifvetvis skulle enligt de i lag för redovisningsskyldighet gifna stadgandena

behörigen redovisas. Nu har under det gångna årets lopp i pressen på ett mycket oförtydligt sätt sagts, att ett anslag skulle ha gifvits, en ersättning ha beviljats åt en svensk militärattaché på grund af vissa förhållanden, som ansågos vara ett billighets- eller rättsanspråk från hans sida på ersättning. Det har sagts, att denna ersättning skulle ha gifvits af anslaget till de hemliga utgifterna, och då denna uppgift, som icke hittills vunnit dementi, väckt ganska stor uppmärksamhet, har jag velat begagna detta tillfälle för att uttala, att jag tror, att det skulle vara angenämt för de många, som fäst sin uppmärksamhet vid denna uppgift, ifall den kunde från hans excellens herr utrikesministern erhålla en bestämd och fullständig dementi.

*Angående
anslagen till
utrikesdepar-
tementet.
(Forts.)*

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Lagerheim: I anledning af den mycket direkta interpellationen i fråga om en utgift, som skett under loppet af år 1901, bör jag till en början sätta ett mycket stort frågetecken för eller till och med uttala ett bestämdt bestridande af, att den definition af »anslag för hemliga utgifter», som den ärade talaren nyss lemnade, är exakt. Jag känner ingen annan definition på hemliga utgifter än den, att de äro sådana utgifter, som endast inför Konungen redovisas. Det är helt visst, att under tidernas lopp af detta anslag bestridts ett eller annat, som icke på något sätt skulle behöfva kompromettera vårt förhållande till främmande magter, ifall det blefve bekant, att en sådan utgift egt rum. Det vore mycket bedröfligt och betänkligt, anser jag, om hvarje utgift — det är mest smärre utgifts-
belopp, men någon gång äfven större — som af detta anslag bestridts, verkligen skulle vara sådan, att det vore betänkligt för vårt förhållande till främmande magter, om den blefve känd. Det skulle åtminstone antyda, att de förhållanden, som föranleda dessa utgifter, ofta nog äro komprometterande; detta är emellertid lyckligtvis, icke fallet för närvarande och har icke varit det på långa tider tillbaka.

Äfven med bestämdt fasthållande af att definitionen varit oriktig, är det för mig af andra skäl icke lätt att svara på frågan. Det är nemligen så, att användandet af detta anslag står — såsom jag nämnde — under Konungens personliga kontroll, och det är då också klart, att jag icke utan Konungens bemyndigande har rätt att här redogöra för användningen af detsamma. Äfven om det nu i ett särskildt fall har användts till bestridande af något, hvilket — såsom talaren antydde — af billighetsskäl kunde vara lämpligt att utgifva, måste jag för närvarande inskränka mig till att säga, att jag icke kan, emedan jag icke har rätt dertill, upp-
lysa något bestämdt i frågan. En dementi eller ett uttryckligt bejakande beröra båda två så nära frågan, hvad jag har rätt att säga, att jag för närvarande icke kan fullt tillmötesgå den framställda begäran, utan måste gifva ett afböjande svar.

Herr Staaff: Genom det svar, som hans excellens herr utrikesministern har ansett lämpligt att gifva, har denna fråga an-

Angående
anslagen till
utrikesdepar-
tementet.

(Forts.)

tagit en helt annan karakter, än jag trodde, att den skulle få, nemligen karakteren af en verklig principfråga.

Hans excellens herr utrikesministern har ställt sig på den ståndpunkten, att den af mig gifna definitionen af »anslag till hemliga utgifter» skulle vara origtig. Han menar således, att utrikesdepartementet i olikhet med alla andra statsdepartement skulle hafva fått ett särskildt anslag utan redovisningsskyldighet, utan någon som helst grund för att just detta departement skulle hafva ett dylikt anslag och utan att den grunden skulle vara den jag antydde. Jag tillåter mig att erinra hans excellens herr utrikesministern om det yttrande, som excellensen Manderström hade i statsrådsprotokollet till statsverkspropositionen vid 1862—63 års riksdag, då han, som motivering för att ett särskildt anslag till hemliga utgifter utan redovisningsskyldighet skulle gifvas, anförde: »Hemliga utgifter, som kunna af klokhet och försigtighet samt ländernas välförstådda intressen påkallas, men hvilkas offentliga framställning, huru rättmätigt och befogadt medlens användande än må vara, likväl skulle strida emot sjelfva utgifternas natur.» Hvilken är dessa utgifters natur, om icke just den af mig angifna, nemligen att de tilläfventyrs skulle kunna på något sätt grumla vårt förhållande till utrikes magter? Hvad finnes det för anledning att gifva just utrikesministern mera rätt än andra departementschefer att, om jag så får säga, af grannlagenhetsskäl eller af sådana skäl, att han tycker, att det är behagligare att icke lemna någon redovisning, göra sådana utgifter af ett särskildt anslag? Helt visst finnes det icke något sådant skäl.

Hans excellens herr utrikesministern har förklarar, att han icke har någon rätt att vare sig gifva en dementi eller meddela något positivt om, huruvida det ifrågavarande anslaget har blifvit användt på sätt jag antydtt möjligheten utaf, på sätt, som jag nu har refererat, att det har antydts i pressen. Jag vill emellertid taga mig friheten att erinra hans excellens herr utrikesministern och herrarne om, att vid förra riksdagen yttrade hans excellens följande: »Det är med hänsyn till anslagets natur för mig icke möjligt att lemna några detaljerade uppgifter eller någon positiv uppgift alls om användandet af detsamma. Men jag har begärt och erhållit bemyndigande att förklara, att Konungen, som allena utöfvar kontrollen öfver anslaget, icke ärnar medgifva dess användande i något afseende, som kan anses inkräkta på det område, hvilket är Riksdagen förbehållet, särskildt med hänsyn till bestämmandet af löner eller fasta arvoden.»

»Icke inkräkta på det område, hvilket är Riksdagen förbehållet.»

Ja, det är ju egentligen så pass vidsträckta ordalag, att de skulle kunna omöjliggöra hela anslaget, alldenstund all anslagsbevilning här i landet är Riksdagen förbehållen. Men meningen skall väl, såvida jag trott mig kunna förstå, vara den, att sådana utgifter, som uppenbart icke råka inom just de gränser, som jag tillät mig i mitt förra anförande antyda, böra gifvetvis bestridas af redovisningspligtiga anslag eller framläggas för Riksdagen till pröfning.

När jag sammanställer det yttrande af hans excellens herr utrikesministern, som jag nyss uppläste och deri han säger: jag kan ej gifva någon positiv uppgift om, huru dessa medel skola användas, med det förhållande, att jag icke begärt någon positiv upplysning om, huru desamma användts, utan endast en *negativ*, en dementi af att de icke användts på visst sätt, så ligger för mig den slutsatsen mycket nära till hands att — i synnerhet med hänsyn till hvad man i öfrigt känner i denna sak — antaga, det denna dementi icke har lemnats därför, att den icke har *kunnat* lemnas. Jag tror icke, att i detta speciella fall det är att sträcka för långt den fria bevispröfning, om hvilken ju regeringen sjelf framlagt förslag till denna riksdag.

Andra Kammaren vägrade vid den förra riksdagen att ingå på det af regeringen framlagda förslaget om förhöjning af anslaget till de hemliga utgifterna med då begärda 10,100 kronor. Första Kammaren deremot ingick på denna förhöjning, och följden blef en gemensam votering, som med 4 rösters öfversigt utföll så, att höjningen bifölls. Då med anledning af det yttrande, som hans excellens herr utrikesministern har afgifvit, jag skulle tro, att det är af vikt för kammaren att häfda den uppfattningen, att meningen icke är, att detta anslag skall få användas till hvilka utgifter som helst, utan endast till sådana utgifter, som äro, på sätt jag antydt, nödvändiga, men hvilkas offentliggörande kunde möjligen leda till obehag i förhållandena utåt, skulle det enligt mitt förmenande vara lyckligt, om kammaren på något sätt uttryckte detta i sitt beslut. Detta skulle kunna ske derigenom, att kammaren bibehöll sin ståndpunkt från förra riksdagen och således beslöt en nedsättning af det nu begärda anslaget. Och det är derom, som jag skall tillåta mig att väcka förslag, då jag, herr talman, ber att få hemställa, att den föredragna punkten måtte bifallas dock med nedsättning af det under rubriken: Kabinettskassans utgifter [5] upptagna anslaget 73,660 kronor med för jemnhetens skull 10,000 kronor eller till 63,660 kronor och att naturligen de ordinarie anslagens slutsumma i enlighet dermed blifver ändrad.

Herr Andersson i Vestra Nöbbelöf: Herr vice talman, mine herrar! Det var ett ganska viktigt spörsmål, som den siste talaren framstälde, men jag kan ej fatta, att hans excellens utrikesministern skulle på den frågan kunna gifva något annat svar än det hans excellens lemnade. Det är visserligen sant, att sådana frågor blott fordra ett negativt svar, men man kan genom sådana frågor, framställda i dylik form, tvinga fram ett positivt svar. Och det lär väl icke vara meningen, att en bestämd förklaring här skall lemnas, huru dessa medel blifvit använda. Det enda möjliga härvidlag är det resultat, som nu den siste talaren ville, att Riksdagen skulle komma till, nemligen en nedsättning af anslaget för den händelse att Riksdagen hade funnit, att anslaget blifvit användt på ett sätt, som icke var af Riksdagen afsedt. Huru åter härmed förhåller, sig, har hvarken jag eller förmodligen flertalet af kammarrens ledamöter reda på; och jag får säga, att utskottet icke

*Angående
anslagen till
utrikesdepartementet.
(Forts.)*

Angående
anslagen till
utrikesdepar-
tementet.

(Forts.)

haft någon direkt anledning att härvidlag ingå på någon närmare utredning af, huru anslaget blifvit använt — något, som man ju möjligen i någon mån kunnat få reda på, om man ansett det behöfligt. Hade den ärade talaren deremot i en motion framlagt sitt förslag om nedsättning af anslaget i fråga, hade det måhända varit mera skäl för utskottet att inlåta sig på en mera saklig utredning om behöfligheten och storleken af anslaget i fråga. Men då så icke skett, har jag för min del icke något annat att göra än att yrka bifall till det anslag, som af Kongl. Maj:t begärts. Jag ber därför, herr vice talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Staaff: Jag ber att få framhålla för den ärade talare, som nyss hade ordet, att jag icke hade anledning att framställa mitt förslag i en motion, då ju mitt förslag är stödt just på det yttrande, som herr utrikesministern först nu afgifvit. Om kammaren godkänner detta anslag, om kammaren utan något slags erinran eller protest mot detta yttrande godkänner det, då har kammaren, så vidt jag förstår, temligen tydligt godkänt hans excellens utrikesministerns tolkning af hvad som menas med hemliga utgifter. Herr utrikesministern har sagt, att år efter annat har till dessa utgifter räknats en hel mängd utgifter, som alldeles icke behöft till följd af internationella takthänsyn eller dylikt undandragas offentligheten. Det är då, som jag säger: denna uppfattning finner jag så alldeles origtig, att mot den måste jag föreslå, att kammaren protesterar genom sitt beslut. Men denna uppfattning förelåg ej för mig, innan jag hörde den uttalas, och densamma kunde ej heller föreligga för statsutskottet, innan utskottet hört den. Jag ber att få vidhålla mitt förslag.

Herr von Schéele: Herr talman! Då någondera kammaren har gifvit sitt tillstånd till framställande af en interpellation till någon af statsrådets ledamöter, så lemnas ju den regeringsmedlem, interpellationen gäller, tillfälle att noga öfverväga, huru han bör afgifva svaret på den framställda frågan, och sedermera blir det kammarens sak att vidtaga åtgärder med anledning deraf. Detta sker då i fullständig öfverensstämmelse med den rätt, som den svenska Riksdagen i hvarje sin kammare och samfäldt besitter. Men att deremot framtvinga ett svar ex tempore och på grundvalen deraf söka på den fria bevispröfningens väg förmå kammaren att vidtaga en åtgärd, sådan som den nu af den förste ärade talaren föreslagna, förefaller vara ganska betänkligt. Mig synes det dessutom vara klart, att den af hans excellens herr utrikesministern gifna definitionen icke är att fatta så vid, som interpellanten gjort, utan bör fattas så, att dervid blott afsågos utgifter, förbundna med hans departement, och de ifrågavarande utgifterna således måste hafva afseende på internationella angelägenheter, om än icke detta var med direkta ord utsagdt. Riksdagen har nog så många vägar att göra gällande sin myndighet, att jag för min del skulle beklaga, i fall ett tillfälle som det förevarande skulle be-

gagnas, och det på en så lös grund, som jag för min del finner i det föreliggande fallet vara händelsen.

Jag ber därför att få förena mig med den näst siste talaren i hans förslag och således yrka bifall till utskottets hemställan.

*Angående
anslagen till
utrikesdepartementet.*

(Forts.)

Herr Staaff: Jag anhåller att endast få uttala den mening, att det skulle vara i hög grad ledsamt, i fall den principen komme att göra sig gällande, att statsrådets närvaro vid debatten om hufvudtitlarne icke skulle få anses gifva anledning till hvilka som helst anmärkningar, erinringar och frågor, dem obetaget att sedan svara eller icke svara och oss obetaget att bedöma deras svar.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på bifall i stället till det af herr Staaff under öfverläggningen framställda yrkande; och fann herr vice talmannen den förra propositionen vara med öfvervägaade ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i första punkten af dess förevarande utlåtande n:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å berörda hemställan bifallit det af herr Staaff under öfverläggningen framställda yrkandet.

Voteringen utvisade 101 ja mot 73 nej; och hade alltså utskottets hemställan bifallits.

Punkterna 2 och 3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4.

Lades till handlingarna.

Punkten 5, angående anslag till den internationella fredsbyrån i Bern, föredrogs härupå; och anförde dervid

Hans excellens herr ministern för utrikes ärenden Lagerheim: Jag har blifvit anmodad af den internationella fredsbyrån i Bern att till svenska Riksdagen framföra dess tack för den ädelmodiga gåfva och det förtroende, hvarmed Riksdagen genom beviljandet

förra året af ett anslag hedrat byrån. Då initiativet till detta anslag ursprungligen utgått från denna kammare, der en representant på stockholmsbanken i föl väckte motion derom, är det mig särskildt kärt att här få framföra tacksägelsen.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 6.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 3.

Å föredragningslistan fans härefter upptaget sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus.

Sedan utskottets i berörda utlåtande gjorda hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Göransson: Herr vice talman! År 1888, då Riksdagen beslutade att uppföra ett riksdags- och ett riksbankshus å Helgeandsholmen, kunde man väl knappast föreställa sig, att fjorton år derefter så mycket skulle finnas vara ofullbordadt på dessa byggnader, som nu är händelsen, och detta så mycket mindre, som inom Riksdagen då liksom flera gånger tillförene allmänt uttalats nödvändigheten af att snart erhålla nya lokaler i stället för de trånga och osunda gamla. Och dessa sistnämnda, nemligen de gamla lokalerna, kunna väl icke sägas ha blifvit bättre sen den tiden. Mig synes därför, som detta byggnadsarbete bedrefves nog långsamt, men jag känner nu icke orsaken dertill.

Det har visserligen talats om, att den afsatta byggnadsfonden icke skulle vara tillräcklig, och att man därför skulle draga ut på tiden för att kunna tillgodogöra sig flera års ränteinkomst af denna fond för att på detta sätt fylla bristen. Men ett sådant skäl kan jag knappast hålla för troligt. Om byggnadsfonden ej räcker, hvilket jag för min del icke håller för otroligt efter den prisstegring, som inträdt under byggnadstiden, så bör väl detta afhjelpas genom att begära ytterligare medel, hvilket äfven rikshusbyggnadskomiterade ställt i utsigt i sin berättelse till fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret den 16 januari detta år, och icke genom att draga ut på tiden med byggnaden för att få ränteinkomster.

Man kan visserligen säga, att detta är en så monumental byggnad, att det måste fordras lång tid. Ja, visserligen, men vi veta, att andra stora monumentala byggnader under senare tider kunnat uppföras på jmförelsevis mycket kortare tid. Vi ha t. ex. operahusbyggnaden, som fullbordades på väsentligt kortare tid,

äfvensom det nu under byggnad varande posthuset, som påbörjades långt senare än rikshusbyggnadsarbetena, men likväl ser ut att bli färdig långt före de senare.

Jag vill nu endast uttala den önskan och förhoppningen, att dessa byggnadsarbeten må bedrivas så, att lokalerna så snart som möjligt må kunna begagnas för sina ändamål, och detta särskildt hvad riksdagshuset angår.

Jag har intet yrkande att göra.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 4.

Vidare föredrogs bevillningsutskottets betänkande n:o 2, i anledning af väckt motion om tullfrihet för icke rökt fläsk. Om tullfrihet för icke rökt fläsk.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 98, hade herr E. Norman m. fl. föreslagit, att nuvarande tullsats å fläsk, andra slag, måtte upphävas.

Utskottet hemställde,

att Riksdagen måtte, med afslag å ifrågavarande af herr Norman m. fl. väckta motion, besluta, att nu gällande tullsats å icke rökt fläsk skall bibehållas oförändrad.

Vid betänkandet funnos fogade reservationer:

af herr *Fredholm*;

af herr *Bromée* i Billsta, som påyrkat att herr Normans m. fl:s motion måtte bifallas, samt att tulltaxerubriken fläsk sålunda måtte i tulltaxan upptagas på följande sätt:

Fläsk:

rökt	1 kilogram 0,30
andra slag	fritt;

af herrar *Meyer* och *Jansson* i Krakeryd; samt

af herrar *Brodin*, *Lundström*, *Ericsson* i Ofvanmyra och *Hedgren*, hvilka ansett, att motionen bort tillstyrkas.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter ordet på begäran lemnades till

Herr *Fredholm*, som yttrade: Herr talman! Till detta betänkande har jag fogat en reservation. Då det måhända kan förefalla åtskilliga anmärkningsvärdt, att motiveringen till densamma är så knapphändig affattad, som den är, anhåller jag att med några ord få förklara anledningen till detta förhållande.

Om tullfrihet
för icke rökt
fläsk.
(Forts.)

Då frågan förevar i utskottet, höll jag före, att utskottet skulle i sitt betänkande lemna en redogörelse för in- och utförseln af fläsk under senare åren, grundad på de officiella uppgifter, som för en sådan redogörelse kunde finnas att tillgå. Jag gjorde detta därför, att om man skall kunna för bedömandet få någon ledning af statistiska siffror, böra dessa föreligga i tryck. Men utskottet, som icke delade min uppfattning, gick icke in derpå, antagligen därför, att en sådan utredning icke kommit att stå i öfverensstämmelse med den motivering, utskottet nu antagit. Utskottet ansåg den af mig föreslagna åtgärden så mycket mer öfverflödig, eftersom jag hade rättighet att framlägga redogörelsen i min reservation, hvarigenom den lika bra komme fram till Riksdagens kunskap, som den eljest skulle hafva gjort. Det är denna omständighet, som varit anledningen till att jag i reservationen endast lemnat en statistisk redogörelse, men detta åter igen har i sin ordning haft till följd, att jag, med den begränsade tid, som stått till mitt förfogande, icke kunnat lemna någon mera utförlig redogörelse för de skäl, på grund af hvilka jag hyser en från utskottet afvikande mening i denna fråga, äfvensom att jag icke heller framställt något yrkande. Det senare kunde jag visserligen hafva gjort utan någon tidsuppsättning, men det syntes mig öfverflödigt, då jag icke kunde anföra några skäl till stöd för mitt yrkande och då dessutom ett dylikt yrkande redan förelåg i ett par reservationer, hvilka voro bifogade utskottets betänkande.

De herrar, som deltagit i den mångåriga behandling, som denna fråga haft i kamrarne, torde erinra sig, att tullen å fläsk framkallades af begäret att befrämja fläskproduktionen inom landet. Genom åsättandet af en sådan tull trodde man sig skola uppmuntra dem, som producera fläsk, till förnyade ansträngningar för att återvinna den ståndpunkt man förut intagit med afseende å utförseln af fläsk: den ökade produktionen skulle derjemte i sin mån bidraga till att minska importen. Detta var således orsaken till att tullen åsattes.

Mot denna uppfattning gjorde sig redan då gällande en helt annan mening, nemligen den, att det mål, som eftersträfvades, icke skulle kunna vinnas genom tull, utan att andra åtgärder därför erfordrades. Såsom en bland dessa åtgärder anfördes hufvudsakligast, att man skulle söka få till stånd billigare pris på de fodermedel, som erfordrades för fläskproduktionen, men Riksdagen behagade icke fästa sig vid den uppfattningen, utan åsatte tullen.

Emellertid, sedan den verkat åtskilliga år, fann man, att den åsatta tullen icke hjälpte. Då drog man derutaf icke den slutsatsen, att det var origtigt att söka vinna ändamålet — fläskproduktionens befrämjande — genom tull, utan man ansåg, att orsaken till att ingen förbättring inträdt bestod deri, att tullen vore för låg, och därför föreslog man att höja tullen. Som vi veta, blef det ock Riksdagens beslut vid 1896 års riksdag. Jag var redan då af den uppfattningen, att en sådan höjning af tullen icke skulle medföra det resultat man afsett, och den meningen vann stöd uti den erfarenhet, man erhöll under de sedan följande åren, och hvil-

ken vid 1900 års riksdag tog sig uttryck i yrkandet på att tullen å fläsk, andra slag, skulle borttagas. Som herrarne veta, blef detta dock icke Riksdagens beslut.

Alla de skäl, som anfördes för tullfrihet, vittnade alldeles uppenbart om att den väg, som man beträdt för befrämjande af fläskproduktionen, icke var den rätta.

Jag var redan då af den uppfattningen, att man skulle söka vinna målet på annat sätt. Men i betraktande af den mening, som inom kamrarne gjorde sig gällande, ville jag icke, att man skulle understödja ett förslag om att helt och hållet ta bort all tull. Ty jag trodde då, att om man ville visa något tillmötesgående mot dem, som yrkade på bibehållande af tull, skulle man möjligen kunna vinna åtminstone det, att det icke blefve någon rubbning uti de förut gällande lägre tullsatserna. Detta mitt hopp förverkligades emellertid icke, utan den höjda tullen bibehölls.

Nu synes det mig emellertid vara uppenbart, att den höjda tullen icke medfört den verkan, som man afsåg med densamma såsom skyddstull. Deremot kvarstå olägenheterna af densamma i dess egenskap af finanstull, hvilken enligt mitt förmenande på oberättigadt sätt beskattar ett för en stor del af folket viktigt födoämne.

Det är af denna anledning, som jag nu finner det vara lämpligast, att man tar bort tullen. Derfor, herr talman, tillåter jag mig yrka afslag å utskottets hemställan i denna punkt och bifall till den i ämnet väckta motionen.

Herr Norman: Herr talman! På olika tider har den nu föreliggande frågan varit så mycket debatterad inom riksdagen, att näppeligen något nytt kan sägas derom. Samma uppfattning synes äfven bevillningsutskottet hysa, då utskottets afstyrkande af motionen hvilat hufvudsakligen på det skäl, att Riksdagen förut afslagit motioner i samma syfte som den nu föreliggande. Jag ber då att få fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att tiderna kunna förändras och att detta enligt min mening redan skett samt att följaktligen en sådan motivering som den, hvarpå utskottet stödt sin hemställan om afslag å motionen, ej borde få göra sig gällande. Denna min mening grundar jag derpå, att vid den tid, då nu gällande tullsats äsattes fläsk, andra slag, priset på denna vara hos partihandlare uppgick till cirka 60 öre per kilogram. Nu gäller samma vara enligt senaste prisnoteringar öfver 1 krona per kilogram. Jag behöfver icke säga herrarne, hvilken betydelse en sådan stegring i priset på en nödvändighetsvara af detta slag har för den kroppsarbetande befolkningen under tider som nu, då arbetsbrist synes råda på de flesta orter i vårt land.

Jag anser detta innebära fullt skäl för Riksdagen att nu besluta upphäfvandet af ifrågakande tullsats, hvarför jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Häruti instämde herrar *Nydal*, *Åkerlind* och *Kvarnzelius*.

*Om tullfrihet
för icke rökt
fläsk.
(Forts.)*

Om tullfrihet
för icke rökt
fläsk.
(Forts.)

Herr Nordin i Sättna: Herr talman! Jag skall be att få göra samma yrkande som den föregående talaren.

I egenskap af medmotionär i ämnet torde det icke heller förefalla underligt, att jag icke kan finna mig tillfredsstäld med det betänkande, som bevillningsutskottet afgifvit. Det tyckes endast hafva varit gammal häfd, som härvidlag förestafvat utskottets handlingssätt. Utskottet synes icke hafva tagit tillbörlig hänsyn till de verkliga förhållandena. Derfor att det icke gått an att nedsätta fläsktullen, såsom fråga var vid 1897 års riksdag, eller att afskaffa den, som föreslogs vid 1900 års riksdag, därför — resonerar utskottet — skall äfven den nu förevarande motionen afslås. Det tyckes således, som om några nya förhållanden ej skulle hafva inträffat. Jo, det har tillkommit andra förhållanden. Ty det har med full evidens bevisats, att tullen förlorat sin egentliga karakter af skyddstull, såsom herr Fredholm i sin förtjenstfulla utredning påpekat, och antagit karakteren af finansstull. Och då dertill kommer, att denna finansstull drabbar de bärsvagaste skuldrorna i samhället, nemligen den kroppsarbetande befolkningen, blir det verkligen bra odrägligt.

Jag kommer i håg, att under debatten i denna fråga vid 1897 års riksdag det var en mycket framskjuten medlem af denna kammare, som sade, att han icke hört några klagomål framställas öfver den höga fläsktullen från arbetarnes sida.

Ja, för det första må det vara honom ursäktadt, om han icke kände förhållandena så väl i Norrland, just därför att det var en sydländing, som fälde detta yttrande. Och för det andra skola vi komma i håg, att dessa arbetareskaror icke äro representerade i denna kammare, och att deras klagomål följaktligen icke kunna här göra sig hörda. Men dessa arbetare i Norrland, som lefva under helt andra förhållanden än arbetare i Sydsverige, såsom t. ex. vid jernvägsbyggnader i obygd, vid timmerdrifning, strömnensningar och flottningsarbeten och dylikt, kunna icke nöja sig med inhemskt fläsk, ty det eger icke samma betingelser som det amerikanska, så att äfven om fläsktullen sattes ännu högre än nu, skulle de icke kunna undvara det amerikanska fläsket. Men så mycket svårare kännes då tullsatsen.

Det förekommer en passus här i utskottets betänkande, som är ganska märklig. Det tyckes, som om utskottet hade den uppfattningen, att tullen är nödvändig icke minst för den mindre bemedlade befolkningen. På detta sätt skulle, enligt utskottets förmenande, de större fläskproducenterna icke göra någon egentlig vinst på fläsktullen, utan den skulle egentligen innebära en uppmantran för de små jordbrukarne. Det kan jag icke tro vara förhållandet. Jag tror, att Riksdagen skulle kunna gifva de små jordbrukarne, den mindre bemedlade befolkningen ett bättre handtag, om den, såsom herr Fredholm yttrade, läte folket få billigare utfodringsämnen.

Det skall bli intressant att se, när frågan om majstullen förekommer här i kammaren, om bevillningsutskottet visar sig vara lika välvilligt mot de mindre bemedlade som nu. Jag tror, att

det skulle vara ett bättre sätt att höja den inhemska fläskproduktionen.

Det var ganska betecknande, att under äggtullsdebatten i onsdags det var en talare, som sade: »Jag har aldrig ätit ägg, så att nog kan det gå för sig att lefva utan ägg.» Jag kan säga, att jag aldrig ätit fläsk, men jag vill, att det skall blifva billigare för dem, som äta sådant. Och nu kunna herrarne döma, hvem som handlar mest oegennyttigt.

Jag vet mycket väl, att den, som bekänner sig till dessa läror, blir ansedd derefter, såsom kättare och ingalunda rättrogen. Men jag skall försöka att med jemnmod bära följderna af denna bekännelse hädanefter hellre än att dagtinga med min öfvertygelse som hittills.

Jag skall inskränka mig att yrka bifall till herr Bromées reservation.

Herr *Johansson* i Öija instämde med herr *Nordin*.

Herr *Petersson* i Dänningelanda: Herr vice talman! Skälen för och emot fläsktullen äro så många gånger förnt debatterade, att jag för min del icke tror det vara skäl att nu upprepa dem, utan jag skall endast be att få yrka afslag å motionen och bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Friherre von *Knorring*: De skäl, som kunna åberopas, herr talman, för fläsktullens bibehållande, och de skäl, som kunna anföras för dess afskaffande, äro så många gånger uttalade, att jag ej tror någon önska ett upprepande af dem. Den, som bildat sig en mening i denna fråga i ena eller andra riktningen, han bibehåller den nog.

Men jag skall be att få fästa uppmärksamheten derpå — deras uppmärksamhet, hvilka äro så ifriga för fläsktullens afskaffande — att det är en ganska betydande inkomst för statsverket, som derigenom skulle försvinna.

Nu kan någon vilja säga, att om fläsktullen öfvergått till en ren finanstull, bör den icke bibehållas. Enligt min mening är dock fläsktullen en skyddstull och bör bibehållas såsom sådan. Men man får icke underlåta taga hänsyn till, att den inbringar staten en stor summa penningar, för närvarande öfver 2 millioner kronor. Nå, tag bort fläsktullen och skaffa staten en annan inkomst, som är lika stor. Det är ju en lätt sak, menar man. Nej, mine herrar, det är icke en lätt sak. Man vill sannolikt hänvisa till den direkta beskattningen, till den nya inkomstskatt, som står på dagordningen. Men jag ber få upplysa, att denna icke har till uppgift att ersätta andra skatter, utan att betäcka de nya utgifter, som äro alldeles oundvikliga på grund af föregående Riksdags beslut. För öfrigt tror jag, att snart sagdt hvilken ny skatt, som kan komma i fråga att införas eller att sättas i stället för fläsktullen, komme att blifva föremål för kritik, en ganska stark kritik just från deras sida, som önska, att denna tull skall afskaffas. Jag

Om tullfrihet
för icke rökt
fläsk.
(Forts).

vill nämna exempelvis öl- eller maltskatten. Herrarne ha sig nog bekant, att en dylik skatt förr eller senare kommer att föreslås af regeringen, att vi kanske vid nästa riksdag ha att vänta ett förslag derom. Det är temligen säkert, att de flesta af dem, som opponera sig mot fläsktullen, äfven skola opponera sig mot denna skatt.

Jag misstänker därför, att, när det kommer till kritan — om jag så får uttrycka mig —, det blir ganska svårt under närvarande tidpunkt att ersätta den inkomst, som statsverket haft af fläsktullen, på annat sätt, som väcker allmänt gillande.

Jag vill äfven erinra, att fläsktullen varit nyligen behandlad vid två särskilda riksdagar, nemligen åren 1897 och 1900. Då ville Riksdagen icke afskaffa fläsktullen, oaktadt statsinkomsterna flödade mycket rikligt. Nu, när detta rikliga tillflöde börjat af-taga högst väsentligt, bör Riksdagen vilja det så mycket mindre.

Jag får yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson i Löfhult: Herr talman! Mine herrar! Den förste talaren sökte med siffror visa, att fläsktullen icke minskat importen. Men, såsom utskottet antydt, det är troligt, att om man toge bort fläsktullen, så skulle importen af fläsk icke komma till minskas, utan tvärtom ökas. Genom att taga bort tullen, skulle man lemna marknaden åt utländingen, som med sin vara komme att aldeles beherska densamma. Under sådana förhållanden torde det väl ändå vara skäl att behålla tullsatsen ännu några år och derigenom understödja den svenske jordbrukaren, som är hänvisad till att sälja sin vara inom den svenska marknaden.

Då jag i likhet med en föregående talare anser, att i denna fråga så mycket blifvit taladt och debatteradt, att det icke finnes något nytt att säga, skall jag inskränka mig till att yrka bifall till det slut, hvartill utskottet kommit.

Herr Fredholm: Herr talman! Den omständigheten, att importen — på det stora hela taget — fortfarande ökats, vittnar bland annat om, att fläskproduktionen inom landet icke är tillräcklig att ersätta det stigande behovet af denna vara. Utskottet är af den åsigten, att den ökade välmågan och dermed följande ökad konsumtion har åstadkommit en ökad produktion. Detta kan må hända vara sant. Men det är dock svårt att afgöra, huru det förhåller sig med den saken. Säkert är dock, att den ökade konsumtionen icke framkallat en ökad produktion i sådan utsträckning, att den medfört en minskning i importen. Tvärtom har denna öfver hufvud taget ökats.

För den, som är mera inne i denna fråga, är det aldeles klart, att det är fråga om två olika varor, som man producerar och som man inför.

Jag begärde ordet för att vända mig emot den uppfattning, som gjordes gällande af en annan talare, nemligen den uppfattningen, att man skulle bibehålla fläsktullen därför, att den beredde statsverket ökade inkomster. Den uppfattningen står aldeles i

strid med de åsichter, som gjorde sig gällande inom Riksdagen, då behovet af ökade skatter uppstod på grund af försvarets stärkande. Då uttalade Riksdagen bestämdt den meningen, att behovet af ökade inkomster icke skulle fyllas genom läggande af tull å konsumtionsartiklar och framför allt icke genom tull å sådana konsumtionsartiklar, som äro lifsmedel.

Om man också skulle anse lämpligt att fylla behovet af ökade skatter genom indirekt beskattning eller genom tullförhöjning — jag vill för tillfället lemna derhän, huruvida det ej är lyckligare att söka nå detta mål genom direkt beskattning — så bör man dock söka undvika att göra det förra genom ett förslag om åsättande af tull å konsumtionsartiklar, som äro lifsmedel. Det finnes andra skatteobjekt, som bättre lämpa sig för en beskattning genom tull, nemligen å sådana varor, som icke utgöra några nödvändighetsvaror, t. ex. cigarrer eller tobak. På tobak skulle man kunna lägga en ganska hög skatt utan att trycka allmänheten, och genom den skulle man kunna vinna mycket mer, än hvad man förlorar genom borttagande af fläsktullen. För resten finnes i detta afseende redan ett förslag, som föreligger till Riksdagens afgörande. För öfrigt har flere gånger framhållits, att man äfven genom införande af en ölskatt skulle kunna vinna ökade inkomster på den indirekta beskattningens väg. När man har sådana utvägar att tillgripa, borde man icke fördyra födoämnen, som äro af vigt för en mycket stor del af befolkningen, och välja en form för beskattning, som förnämligast kommer att drabba den del af landet, der konsumtion af amerikanskt fläsk företrädesvis eger rum.

Den skatt, som det här är fråga om, är för öfrigt icke obetydlig. Detta är en ganska afsevärd sida af saken. Man har fördubblat tullen ifrån hvad den var år 1896, och det är en ökning från 10 till 20 öre per kilo. Detta är en ganska afsevärd beskattning, om man tänker på de stora kvantiteter amerikanskt fläsk, som importeras.

Det är — och detta böra väl herrarne taga hänsyn till — en vigtig sak, att man icke alldeles kastar de åsichter öfver bord, som förut gjort sig gällande i fråga om att skaffa statsverket ökade inkomster för betäckande af de för försvaret uppkomna kostnader.

Herr Brodin: Herr talman! Då en föregående talare yttrat, att han ville hafva fläsktullen kvar, därför att den vore en skyddstull, så uppställer sig den frågan: har verkligen denna tull visat sig verka såsom en skyddstull? Denna fråga måste besvaras med nej, om man ser på de statistiska uppgifterna. Ty importen af amerikanskt fläsk har, oaktadt tullen, stigit temligen jemnt allt ifrån det denna tull infördes; på de sista två åren har den dock något minskats. Men detta importerade amerikanska fläsk användes hufvudsakligen af de norrländska skogsarbetarne; ty om vi betrakta de siffror, som statistiken lemnar oss, så skola vi tydligt finna, att ifrågavarande import noga följer fluktuationerna på trävarumarknaden. Är denna god, och det således gifves tillfälle till mycket skogsarbete, så stiger konsumtionen af amerikanskt fläsk,

*Om tullfrihet
för icke rökt
fläsk.
(Forts.)*

*Om tullfrihet
för icke rökt
fläsk.*
(Forts.)

och tvärtom, den faller, så snart det blir mindre godt om arbete der uppe i skogarna. Då nu statistiken beträffande utförseln af svenskt fläsk utvisar för hela tiden en minskning i denna utförsel, så synes det mig, som om fläsktullen icke visat sig utgöra en skyddstull, utan i stället en finanstull. Och eftersom, oaktadt det rätt höga priset, amerikanskt fläsk fortfarande importeras, emedan det visat sig vara en nödvändighetsvara för våra skogsarbetare, hemställer jag, huruvida det icke vore med rättvisa och billighet förenadt att nu borttaga en tull, som trycker ganska mycket på dessa arbetare, och att i stället söka vederlag genom någon annan skatteform. Jag tror icke, att man skall behöfva hysa några farhågor för, att man icke skulle kunna ersätta de statsinkomster, som skulle gå förlorade genom fläsktullens borttagande, och att man således af denna orsak icke skulle kunna upphäfva tullen på fläsk. Derfor, herr talman, skall jag be att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till den väckta motionen.

Herr Wittsell: Herr talman! Beträffande det af flere talare gjorda påståendet, att fläsktullen icke skulle befrämja produktionen inom landet af fläsk, så är det ju ganska svårt att bevisa något angående denna sak, då man ju icke har några siffror häröfver tillgängliga. Men enligt mitt förmenande har likvisst denna produktion verkligen ökats, och jag tror, att fläsktullen således har verkat jemväl såsom en skyddstull, åtminstone för vissa delar af landet. Rörande denna fråga vill jag emellertid inskränka detta uttalande till att gälla förhållandena inom den ort jag känner till, nemligen norra Skåne; för denna ort har fläsktullen varit till väsentligt gagn, och detta hufvudsakligen på så sätt, att man kunnat slå sig på uppfödning och försäljning af ungsvin. Men så länge det amerikanska fläsket kan importeras billigare, bryr man sig icke om der uppe i Norrland eller i det öfriga Sverige att köpa ungsvin, utan man finner det fördelaktigare att importera det amerikanska fläsket, och på så sätt kommer hela fläskproduktionen inom landet att gå väsentligt ned. Och vidare vill jag påstå, att om nu tullarna skola rubbas och tullsystemet sönderplockas, då får man, enligt mitt förmenande, icke taga bort hvad som egentligen är till gagn för de mera vanlottade i landet, utan man bör väl tvärtom göra början beträffande de mera gynnade. Jag får därför yrka bifall till utskottets förslag, i synnerhet som jag redan inom utskottet biträdt dess mening.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Derunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock afslag derå och bifall i stället till den af herr J. Bromée i Billsta afgifna, vid betänkandet fogade reservation. Herr vice talmannen, som nu framstälde proposition å dessa yrkanden, fann den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å bevillningsutskottets hemställan i dess förevarande betänkande n:o 2, bifaller den af herr J. Bromée i Billsta afgifna, vid betänkandet fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Omröstningen utvisade 92 ja mot 73 nej; och hade alltså kammaren fattat beslut i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 5.

Föredrogos hvart för sig och blefvo af kammaren godkända:

bevillningsutskottets betänkande n:o 3, i anledning af väckt motion om höjning af tullen å gryn;

bankoutskottets memorial n:o 2, om verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning; samt

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, med anledning af en af herr E. O. V. Wavrinsky väckt motion angående legaliserade revisorer.

Och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, kammarens med afseende å sist omförmälta ärende fattade beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 6.

Aflemnades följande nya motioner, nemligen af:

herr *J. G. Pettersson* i Södertelje, n:o 159, om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om afskaffande af de s. k. förberedande examina såsom vilkor för rätten att aflägga juridiska examina; samt

friherre *F. C. K. Barnekow*, n:o 160, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående en inkomstskatt för år 1903.

Dessa motioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

Riksdagens revisorers berättelse om den år 1901 af dem verkställda granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1900;

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om tillägg till § 16 regeringsformen;

statsutskottets utlåtanden:

n:o 17, angående riksgälskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor;

n:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

n:o 19, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring samt till bro- och hamnbyggnader m. m.;

n:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Stockholms stad af ett jordområde från länsmansbostället Brunna n:o 1 i Stockholms län;

n:o 21, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till staden Kalmar af visst, kungsladugården Skälby n:o 1 tillhörande område;

n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en under indragna hospitalshemmanen Bolsbyn n:is 1, 2 och 3 i Upsala län lydande lägenhet;

n:o 23, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse under eganderätt till Sorsele kommun af viss del utaf ett vid afvittringen inom Sorsele socken till kyrkostad afsatt område; och

n:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts särskilda propositioner angående efterskänkande af kronans rätt till tre danaarf;

bevillningsutskottets betänkande n:o 4, i anledning af väckt motion om ändring af 17 och 24 §§ i bevillningsförordningen;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 7, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående åstadkommande af förbättrade bestämmelser till skydd för omyndiges egendom; och

n:o 8, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående skärpt straffpåföljd för underlåtenhet att biträda med släckning af skogseld; samt

Riksdagens kanslideputerades memorial n:o 2, i anledning af väckt fråga om ändring af stafningssättet uti det s. k. riksdagstrycket.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>C. F. T. Nordström</i> i Stockholm under 4 dagar fr. o. m. d. 18 febr.				
» <i>A. Sundblad</i>	» 3	»	» 17	»
» <i>D. Persson</i> i Tällberg	» 5	»	» 17	»
» <i>J. Persson</i> i Arboga	» 5	»	» 17	»
» <i>M. H. Sandén</i>	» 4	»	» 17	»
» <i>E. L. M. Hedin</i> i Torp	» 2	»	» 17	»
» <i>G. Lindgren</i> i Islingby	» 4	»	» 18	»
och » <i>J. E. Nordin</i> i Sättna	» 3	»	» 17	»

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 10.31 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.